Informativno-političko glasilo

Bunjevačke Novine

www.bunjevci.net

Subatica, jul 2023. - Godina XIX - Broj 217 - Cina: 50 dinara

ISSN 1451-2505

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku

„Bunjevačka rič"

Radio Subatica (104,4 MHz) nediljom od 9,30 sati

„Subatica na bunjevačkom"

Radio Subatica (104,4 MHz) subotom od 9,45 sati

„Radio Spektar"

Treći program Radio Novog Sada (100 MHz) petkom od 14,15 sati

Slušajte „Bunjevački radio"

www.boc.rs

Gledajte TV emisiju na bunjevačkom jeziku

„Spektar"

Radio-televizija Vojvodine, drugi program, nediljom od 17,30 sati

Pratite nas na internetu

www.bunjevci.net

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, ***Dan Velikog prela***

23. februar, ***Dan izbora prvog Nacionalnog savita***

15. avgust, ***Dan Dužijance***

25. novembar, ***Dan Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena***

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBATICE GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBATICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

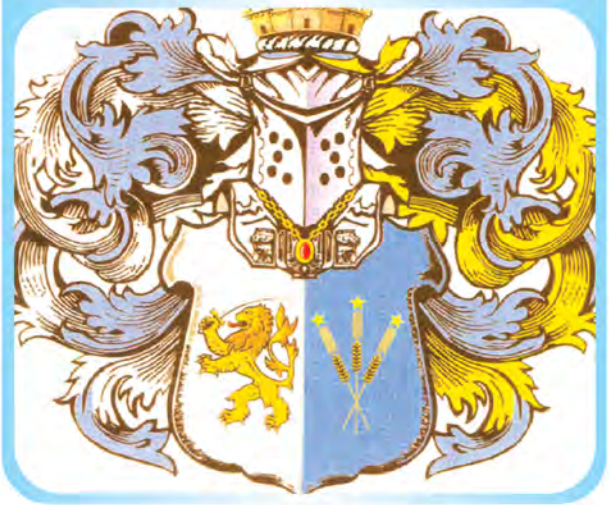

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA" POMOGLI

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINA

Informativno-političko glasilo
BN Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine
Godina XIX Broj 217
Jul 2023.
Cina 50 dinara
Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subatica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

V.d. direktora NIU „BIC":
Lazarela Majranov

Rukovodilac opšti poslova:
Boris Bajić

Glavni i odgovorni urednik „Bunjevački novina":
Nikola Stantić

Redakcija:
Nikola Stantić (novinar i lektor)
Ksenija Stojičić (gradska hronika)
Tamara Babić (kultura)
Siniša Tikvicki (on-line izdanje)

Stalni saradnici:
Ana Vojnić Kortmiš, Nikola Ostrogonac, Eva Kovač Pečkai, Tihomir Kujundžić Matković

Tehnički urednik:
Nikola Stantić

Fotografija:
Nikola Stantić

Naslovna strana:
Šta nam nosi budućnost?

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/2,
24000 Subatica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:
Rotografika Subatica

Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Press international" - Novi Sad,
„Centrosinergija" d.o.o. Novi Beograd

List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000430
COBISS SR-ID 133482759

CIP - Katalogizacija u publikaciji Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
659.3(=862)

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

U ovom broju „Bunjevački novina" velik prostor dat je praćenju programa koji su dio obilužavanja nacionalnog praznika „Dana Dužijance". Staranje o žitnom zrnu, brašnu i kruvu svojstveno je svim narodima, pogotovo onima koji za svoje okruženje imaje plodne ravnice, al ćemo kazat, pa i sa dozom subjektivnosti, kako se čini da Bunjevci sa posebnom pažnjom prate svako zrno, od momenta polaganja u zemlju, do momenta kad se ono pritvori u nov kruv.

Niz je poslova koje svaki domaćin mora obavit kako bi dočeko kruv od novog žita, a jedan od najvažniji je svakako momenat kad je zrilo žito spremno za žetvu - za ris. Današnje vrime je značajno olakšalo sve poslove na njivama, mada su brige ostale jednake, al se u bunjevačkoj zajednici trude prikazat kadgodašnji ris. To je, kako se moglo čut ove godine, način da sačuvamo sićanje na naše stare, al i da kroz ovaki poso uputimo mlade u tradiciju, kako bi zajedno očuvali identitet. Svakako, nije zgoreg ni podsitit se koliki put jedno zrno mora proć da bi donelo nov život i koliko je kadgod put do komada kruva bio težak.

Jel, danas kad kruv uglavnom kupujemo u pekari, ostajemo uskraćeni za sav taj proces, ono što ne vidimo ne znamo, a što ne znamo ni ne cinimo. Zato, uvireni su i oni koji su pokazali kako se ris radio kadgod, ne bi bilo loše da što više nji vidi cio proces, jel bi onda i kruv bio više cinjen, ko i napori svi oni koji su uključeni u cio proces.

A svaki napor, svaki potez, bio on dobar el loš, ostaje digod upisan i kad-tad mora doć do uspostavljanja balansa. Jel, ko što i izreka kaže, kako posiješ - tako ćeš i ovrć.

Strana 4-5

Strana 5

Strana 7

Strana 15-17

Strana 18

Strana 21

Sadržaj

4-5
Strategija - tema saglasja
5
Dejan Parčetić - državni sekretar
6
Kultura - prioritet
7
Pomoć i za medije na jezicima manjina
15-17
Poso koji se s radošću čeko
18
Priskakanje vatre ko kadgod
20-21
Putokazi za razradu Strategije Bunjevaca
21
Protokol o saradnji - čvrst osnov za budućnost
23
Tragovi koji se vide i danas

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).
Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)
sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

ODRŽANA DVANAJSTA SIDNICA NACIONALNOG SAVITA BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Strategija – tema saglasja

U utorak, 26. juna, u prostorijama „Bunjevačke matice" održana je dvanajsta sidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine koja je donela četri tačke Dnevnog reda i dosta diskusija, al i važne zaključke.

Ono oko čega su se svi članovi Savita usaglasili jeste tačka pod rednim brojom 3 – „Donošenje odluke o pisanju Strategije razvoja obrazovanja, kulture, informisanja i upotribe službenog jezika Bunjevaca od 2023. do 2028. godine", dok će osoba koja će bit zadužena vodit poslove oko pisanja strategije bit **Aleksandar Bošnjak**, član NSBNM i pridsidnik Odbora za obavištavanje u Savitu.

– S obzirom na to da je prithodna Strategija istekla 2022. godine moramo napravit novu za slideći period. Pozvali smo sve naše Bunjevce, sve one koji žele učestvovat u kreiranju Strategije nek nam se pridruže, nek daju svoje viđenje i doprinos. Jeste da nas u Savitu ima 19, da 15 članova čini većinu i da će donet glavne crte, al to ne znači da smo mi najpametniji i da nema izjašnjenja bunjevačke javnosti – kazo je **Veljko Vojnić**, zaminik pridsidnice NSBNM.

Najviše polemika bilo je u tački pod brojom četri koja je donela informacije o rezultatima Popisa stanovništva, kupovini objekta koji će poslužit ko „Bunjevačka kuća", nanošenju štete bunjevačkoj zajednici „Otvorenim pismom devet bunjevački udruženja o napuštanju rada i saradnje sa NSBNM pod rukovodstvom dr Suzane Kujundžić Ostojić", te smini direktora NIU „Bunjevački informativni centar" Borisa Bajića, odnosno imenovanju v.d. direktora NIU „BIC" Lazarele Marjanov.

– Bunjevaca po novom popisu ima 11.104, to je broj koji zdravo zabrinjava, te moramo razgovarat o toj temi. Kako ovaj broj povećat u naredni deset godina, u kojem smeru radit, nuz Strategiju koju pravimo – kazala je tokom sidnice **dr Suzana Kujundžić Ostojić,** pridisdnica NSBNM, dok je dobar dio divana oko ove teme proteko uglavnom oko prozivki i pitanja odgovornosti.

– Radimo Strategiju i ona se mora završit u zadatom roku do septembra, o njoj će se široko raspravljajt u Subatici i Somboru, i do kraja novembra 2023. godine ona mora bit završena i nje se moraje pridržavat svi i moraje dat svoj doprinos – dodala je pridsidnica Savita.

Bio je to tek uvod oko informacija oko kupovine „Bunjevačke kuće", sa svim ugovorima koji su sklopljeni, a nakon što je Varoško viće Subatice odlučilo sridstva od Pokrajine pribačena na Varoš, prisumirit na Ustanovu kulture „Centar za kulturu Bunjevaca" koja je i kupac „Bunjevačke kuće".

– Sve je rađeno po zakonima i sa najboljom namirom da bunjevačke institucije imaje svoj krov nad glavom, da nikom ne plaćaje zakup, da se i mi Bunjevci konačno imamo čemu radovat – kazala je, izmed ostalog, pridsidnica NSBNM, još jedared nuz zafalu Pokrajinskoj vladi i Varoši Subatici na pomoći.

Primedbe na ovaku kupovinu imo je **Mirko Bajić**, član NSBNM, koji je, i ko pridsidnik Saveza bački Bunjevaca, već o tom divanio na junskom zasidanju Skupštine Subatice, a bila je to i tema konferencije za štampu, te saopštenja za medije poslati u proteklom periodu, a u kojima je Bajić, izmed ostalog, izno sumnju da se radilo mimo zakona, odnosno, postavljo pitanje zašto je kupac objekta „Centar za kulturu Bunjevaca", a ne Savit. Posli diskusije, NSBNM je usvojio zaključak da se osude sve izjave Mirka Bajića, ko tendenciozne, neistinite i štetne za bunjevačku manjinu i Savit, što je i bio dio

BKC „BAJMAK" NASTAVLJA SARADNJU SA SAVITOM

Na sidnici Upravnog i Nadzornog odbora Bunjevačkog kulturnog centra „Bajmak", održanoj 27. juna, doneta je, izmed ostalog, i odluka o statusu BKC „Bajmak" u periodu od 2023. do 2027. godine.

Posli aktivnog učešća svi prisutni u raspravi, Upravni odbor u proširenom sastavu sa članovima Nadzornog odbora jednoglasno je dono slediću odluku:

„Bunjevački kulturni centar 'Bajmak' nastavlja saradnju u sastavu kulturni udruženja pri Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine u periodu od 2023. do 2027. godine. Saradivaćemo sa svima koji oće s nama saradivat", stoji u izvodu iz zapisnika kojeg potpisiva Ivan Lazić, pridsidnik BKC „Bajmak", a koji je poslat na adresu Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

Saopštenja koje je poslato od strane NSBNM.

„Nacionalni savit je utvrdio da je u postupku kupovine 'Bunjevačke kuće' urađeno sve po zakonu i dao podršku pridsidnici Savita dr Suzani Kujundžić Ostojić da nastavi dalje sa radom na njezinom renoviranju, kako bi što prija bila data na korišćenje Savitu, UK 'Centar za kulturu Bunjevaca' i bunjevačkoj zajednici", stoji, izmed ostalog u saopštenju Savita.

U sličnom tonu je proteklo i iznošenje informacija o „Otvorenom pismu" koje je u ime devet bunjevački udruženja potpisala **Kata Kuntić**.

„Nacionalni savit je konstatovo da otvoreno pismo Kate Kuntić u ime devet bunjevački udruženja i njevo izlaženje iz okvira bunjevački udruženja, nema pravnu osnovu i da ona ne pridstavlja nikog. Na samom sastanku Savita utvrđeno je da ima i oni pridsidnika udruženja koji ne stoje iza ovog dopisa. Zato je Savit dono zaključak da svi pridsidnici navedeni udruženja, ukoliko žele razgovarat s rukovodstvom Savita, zatraže sastanak. Ona udruženja koja ne žele radit dalje s Nacionalnim savitom to moraje potvrdit dopisom Savitu, ovirenim i potpisanim od strane njevog pridsidnika", stoji u dilu saopštenja koji divani o ovoj temi.

Informacije o promini direktora u NIU „Bunjevački informativni centar" dao je Veljko Vojnić, pridsidnik Nadzornog odbora NIU „BIC".

– Lazarela Marjanov je dugo radila u medijima, učestvovala je u izdavanju „Bunjevačkog kalendara", bila je i urednica „Subatički novina", al je i ekonomista, te ima sve priporuke bit na čelu NIU „BIC", za sad ko vršilac dužnosti, slidi nam konkurs – a volio bi da ona svojim angažovanjom i zasluži mandat vodit ovu ustanovu – dodo je Veljko Vojnić.

N. S.

BUNJEVAČKA ZAJEDNICA IMA SVOJE PRIDSTAVNIKE I U NAJVIŠIM DRŽAVNIM ORGANIMA

Dejan Parčetić – državni sekretar

U proteklom periodu je bunjevačka zajednica dobila svojeg pridstavnika u najvišim državnim organima – **Dejan Parčetić** iz Sombora, dugogodišnji član Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, u aktuelnom sazivu podpridsidnik Savita, al i pridsidnik UG „Bunjevačko kolo" iz Sombora, imenovan je za državnog sekretara u Ministarstvu informisanja i telekomunikacija.

Dejan Parčetić

– Izbor i imenovanje na misto državnog sekretara u Ministarstvu informisanja i telekomunikacija za mene lično je zdravo velika čast i stepenica više u smislu karijere, al isto tako, jednako je i jedna velika odgovornost i obaveza koje sam se prihvatio. Sam osićaj odgovornosti i pridanosti koji podrazumiva imenovanje na vaku funkciju je i veći imajuć u vidu činjenicu da sam imenovan iz bunjevačke nacionalne zajednice koja po prvi put ima svojeg pridstavnika u ovakom državnom tilu – divani Parčetić za „Bunjevačke novine", te nastavlja:

– Za nas Bunjevce je Srbija oduvik bila matična država, stvarali smo je zajedno s našim prijateljima, Srbima prija svega, i ostalim manjinskim zajednicama. Istorijski gledano, imali smo istaknute brojne pridstavnike na Velikoj narodnoj skupštini 1918. godine, u političkom zenitu naše zajednice, al i u političkom životu međuratne Jugoslavije, tako da je ovo imenovanje logičan nastavak istorijskog kontinuiteta ko i izraz poštivanja zajednici koja je značajno doprinela jedinstvu Vojvodine i Srbije.

U svojem angažovanju Parčetić će, naravno, bit posvećen svim obavezama koje ova pozicija iziskiva, a u okviru tog posla su i nadležnosti koje imaje veze i s nacionalnim zajednicama, med kojima je i bunjevačka zajednica sa svim istim pravima.

– Brojni su projekti i zadaci koje sprovodi Ministarstvo informisanja i telekomunikacija. Izmed ostalog, izdvojio bi modernizaciju i transformaciju javne uprave radi privlačenja investicija i podstreka tranformaciji društva koji jesu i ostaju jedan od prioriteta i na tom zajedno radimo s vodećim kompanijama koje posluju u našoj zemlji. Naša zemlja je pripoznata od strane veliki kompanija ko povoljno okruženje za istrživanje i razvoj. Danas u Srbiji svoje proizvode i rišenja razvijaju nike od najpoznatiji kompanija svita ko što su „Microsoft", „NCR", „IBM", „Continental"..., a nedavno su potpisani sporazumi o saradnji s kompanijama „Oracle" i „Amazon" od koji se takođe tušta očekiva. Po čitavoj Srbiji raširena je širokopojasna telekomunikaciona infrastruktura, povezali smo sve škule na internet, uveli programiranje u osnovne škule, specijalizovana IT odiljenja u sridnjim školama, specijalizovane master programe na fakultetima... – kaže Dejan Parčetić i dodaje:

– U okviru svoji nadležnosti, Ministarstvo informisanja i telekomunikacija aktivno pomaže, podržava odnosno finansira Radio televiziju Srbije i Radio televiziju Vojvodine koja proizvodi i emituje program na jezicima nacionalni zajednica med kojima je i program na bunjevačkom jeziku. Takođe, štampani mediji na jezicima nacionalni zajednica podržani su od strane našeg ministarstva. U svojem domenu, nastojaću da sva zagarantovana prava bunjevačke zajednice, al i drugi nacionalni zajednica, ne budu ugrožena te da, prija sveg bunjevačka, ko i sve druge zajednice, imaje svoj zagarantovani medijski prostor bilo da je rič o elektronskim, štampanim medijima, el programima radija i televizije.

B. N.

SIDNICA SAVITA ZA NACIONALNE MANJINE

Kultura – prioritet

U zgradi Vlade Republike Srbije u četvrtak, 22. juna, održana je sidnica Savita za nacionalne manjine kojom je pridsidavo ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Tomislav Žigmanov**, zaminik pridsidnika Savita, a kojoj su, ko pridstavnici Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine prisustvovali **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica NSBNM, i **Dejan Parčetić**, podpridsdinik NSBNM, al i državni sekretar u Ministarstvu informisanja i telekomunikacija.

U uvodnom obraćanju ministar Tomislav Žigmanov ukazo je na aktivnosti Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog koje će bit priduzete u narednom periodu u oblasti unapridivanja položaja i prava pripadnika nacionalni manjina. Istako je da će Ministarstvo nastavit saradnju sa svim državnim organima na svim nivoima vlasti koji su zaduženi za pitanja od značaja za nacionalne manjine, ko i da je Ministarstvo adresa za rišavanje svi izazova sa kojim se u svom radu susriću nacionalni saviti.

Na sidnici Savita za nacionalne manjine jednoglasno je usvojen Pridlog programa za dodilu sridstava iz Budžetskog fonda za nacionalne manjine, kojim je pridviđeno da je kultura prioritetna oblast u kojoj se programi i projekti finansiraju iz Budžetskog fonda za nacionalne manjine u 2023. godini.

Cilj konkursa će bit unapriđivanje i jačanje kulturno-jezičkog identiteta nacionalni manjina u Republiki Srbiji. Sridstva za Budžetski fond obezbeđena su Zakonom o budžetu Republike Srbije i iznose 30.000.000 dinara. Sridstva će bit dodiljena putom javnog konkursa koji će tokom jula raspisat Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog.

Sidnici su prisustvovali pridstavnici nacionalni savita nacionalni manjina, ko i pridstavnici Ministarstva spoljni poslova, Ministarstva pravde, Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave, Ministarstva kulture, Ministarstva informisanja i telekomunikacija, Ministarstva prosvite i Uprave za saradnju s crkvama i virskim zajednicama. **N. S.**

(info: www.minljmpdd.gov.rs)

Održan sastanak gradonačelnika Novog Sada i pridstavnika NSBNM

U ponediljak, 3. jula, u Novom Sadu je održan sastanak gradonačelnika ove varoši **Milana Đurića** s pridstavnicima Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine **dr Suzanom Kujundžić Ostojić**, pridsidnicom NSBNM, i **Dejanom Parčetićom**, podpridsidnikom NSBNM, al i državnim sekretarom u Ministarstvu informisanja i telekomunikacija.

Kako ističu u NSBNM, sastanak je bio kvalitetan, a divanilo se o obilužavanju nacionalnog praznika Bunjevaca – „Dana Dužijance" u Novom Sadu (18. avgusta), te o daljoj saradnji. **N. S.**

Milan Đurić

Polaganje zakletve za sudske tumače i privodioce

U Višem sudu u Novom Sadu, prid pridsidnikom Suda, sudijom **Miroslavom Alimpićom**, u ponediljak 3. jula zakletvu da će svoju dužnost obavljat savisno i da će u svojem radu postupat po važećim propisima položili su sudski tumači i privodioci:

Dajana Erceg - stalni sudski tumač za znakovni jezik, postavljena za Viši sud u Novom Sadu;

Suzana Kujundžić Ostojić - stalni sudski privodilac za bunjevački jezik, postavljena za Viši sud u Subatici;

Rajko Marić - stalni sudski privodilac za slovenački jezik, postavljen za Viši sud u Novom Sadu;

Čaba Čorba - stalni sudski privodilac za mađarski jezik, postavljen za Viši sud u Somboru i

Margareta Petrović, stalni sudski privodilac za mađarski jezik, postavljena za Viši sud u Somboru.

Pridsidnik Višeg suda u Novom Sadu čestito je ovom prilikom postavljenim sudskim tumačima i privodiocima i poželio im uspih u radu.

(info i foto: www.ns.vi.sud.rs)

URUČENI UGOVORI ZA SUFINANSIRANJE PROJEKATA IZ OBLASTI JAVNOG INFORMISANJA U AP VOJVODINI

Pomoć i za medije na jezicima manjina

U svečanom holu Pokrajinske vlade u petak, 9. juna, uručeni su ugovori za sufinansiranje projekata iz oblasti javnog informisanja od strane Sekretarijata za kulturu, javno informisanje i odnosa s virskim zajednicama u Novom Sadu.

Ugovore je svečano uručila sekretarka **Dragana Milošević** di je za sufinansiranje 220 projekta opridiljeno 90 miliona dinara di je ozbiljno potpomognut rad medija sa teritorije AP Vojvodine iz budžeta.

Posebno se ističe kontinuirana podrška 22 lista na osam manjinski jezika čiji su osnivači Nacionalni saviti nacionalni manjina di su sridstva u odnosu na 2016. godinu uvećana sa 260 miliona dinara na 490 miliona dinara i time omogućili dalji kontinuirani rad.

– Okvir našeg dilovanja, koji je jasno određen Zakonom o informisanju i medijima i drugim vezanim propisima, jeste da usmerimo podršku i na medije iz manji sridina pomažuć im da opstanu, naročito kad mnogi nemaje kapacitet ni mogućnost da se finansiraje na drugi način, al i na druge pravce finansijske pomoći. Jedan od nji je kontinuirana podrška za 22 lista na osam manjinski jezika čiji su osnivači nacionalni saviti nacionalni manjina, pri čemu bi posebno istakla da smo u odnosu na 2016. godinu, kada smo priuzeli rukovođenje pokrajinskom administracijom, i sa budžetom od 260 miliona dinara za ovu naminu, ove godine uvećali sridstva na 490 miliona i tim pokazali visok stepen odgovornosti za nesmetano objavljivanje listova i časopisa na manjinskim jezicima, model direktnog subvencionisanja koji je jedinstven ne samo u regionalnim već i u evropskim okvirima – kazala je Dragana Milošević.

Kako ona navodi, drugi pravac je projektno sufinansiranje za tri konkursne linije čiji je cilj bolja i razvijenija Vojvodina, sa uređenijim institucijama med kojima su i one koje pripadaje novinarskoj profesiji.

– Za konkurs za unapređenje profesionalni standarda ove godine smo izdvojili deset miliona dinara za 32 projekta od 41 pristiglog. Tim sridstvima jačamo profesionalne i stručne kapacitete, al i podižemo nivo novinarske pismenosti.

Kad je rič o drugoj konkursnoj liniji, koja se odnosi na podršku ositljivim grupama i naminjena je za unapređenje i poboljšanje programski sadržaja u novinskim i elektronskim medijima koji objavljivaje informacije na znakovnom jeziku, Brajevom pismu el na drugi način omogućavajući nesmetano ostvarivanje prava u javnom informisanju, izdvojeno je takođe deset miliona dinara za 12 projekata od ukupno 16 prijavljeni.

– Najobimnija podrška jeste konkurs za sufinansiranje projekata proizvodnje medijski sadržaja iz oblasti javnog informisanja, na kojem je podržano 176 projekata od 263 u ukupnom iznosu od 70 miliona dinara”, istakla je Dragana Milošević i precizirala da ovom konkursu pripadaje projekti koji se bave očuvanjom srpskog kulturnog i nacionalnog identiteta, identiteta brojni manjinski zajednica na ovim prostorima, pronatalitetnom politikom, brigom o porodici, odnosom prema bilo kojoj ugroženoj društvenoj grupi, zaštitom životne sridine i brigom o zdravlju.

– Za ovaj model projektnog sufinansiranja naslidili smo 2016. godine budžet od 14,5 miliona dinara, a danas vam dodiljivamo 90 miliona, što svakako definiše naš odnos prema vašem radu, u kojem pokazujete veliku odgovornost u profilisanju medijske i ukupne javne scene kroz priloge, reportaže i tekstove – istakla je Miloševićeva.

T. B.

(info: www.kultura.vojvodina.gov.rs)

URUČENI UGOVORI IZ OBLASTI SAVRIMENOG STVARALAŠTVA I KULTURNE DILATNOSTI NACIONALNI MANJINA

Kultura svidoči o istoriji i identitetu naroda

Pokrajinski sekretar za kulturu, javno informisanje i odnose s virskim zajednicama **Dragana Milošević** u sridu, 7. juna, je u Srpskom narodnom pozorištu uručila ugovore iz oblasti savrimenog stvaralaštva i kulturne dilatnosti nacionalni manjina, dodiljene po konkursu za sufinansiranje i finansiranje projekata u tim oblastima.

Vridnost ugovora za 545 korisnika sridstava iznosi više od 228 miliona dinara i po ričima sekretara Dragane Milošević, zafaljujuć snažnoj podršci kako pridsidnika Pokrajinske vlade **Igora Mirovića**, tako i njezini članova, budžet iz oblasti savrimenog stvaralaštva, di se podrazumiva podrška scenskom, muzičkom, književnom, filmskom stvaralaštvu, vizuelnoj umitnosti i multimediji, nuz poseban akcenat na podršku za kulturnu dilatnost nacionalni manjina, povećan je u odnosu na prošlu godinu za 98 miliona dinara, što je jedan veliki istorijski trenutak, koji se pokaziva dilima, a ne ričima.

Dragana Milošević

– Način na koji se jedno društvo odnosi prema kulturi utiče na način na koji će nas se potomci sićat, te je stoga briga o kulturi moralna obaveza sviju nas – istakla je Miloševićeva i dodala da svoju kulturu moramo da razvijamo, unapridivamo, obogaćivamo i ostavljamo otvorenom za kvalitetnije uticaje, jel je ona vridnost jednog naroda i svidoči o njegovoj istoriji i identitetu, a njezin značaj ključan je za napridak civilizacije.

Prema njezinim ričima, cilj je da se ostvari jedna vrsta balansa izmed tradicionalnog i modernog izraza u kulturi, i to kroz podršku institucijama sa višedecenijskim trajanjem i novim kreativnim pravcima. Kako je navela, Vojvodina u svim sferama kulturnog stvaralaštva prati trendove u savrimenoj umitnosti, al i svoju kulturnu i nacionalnu baštinu niguje kroz nove kulturne programe.

– Zafaljujuć ovim sridstvima, resorni sekretarijat je trajan partner brojnim, kako tradicionalnim manifestacijama na teritoriji AP Vojvodine, tako i onim mladim tek osnovanim udruženjima građana, koji bi bez ovog inicijalnog dila teško mogli počet s radom – rekla je Dragana Milošević i dodala da su to manifestacije poput Filmskog festivala na Paliću, Dičijeg pozorišnog festivala u Subatici, koji ove godine obilužavaju tri decenije postojanja, al i Filmskog festivala u Sremskim Karlovcima, Tamburica festa, Festivala kamerne muzike, koji je odskora na našoj umitničkoj sceni, Muzičkog festivala dice Vojvodine, četvrtog Festivala ćirilični brendova, kulturnog stvaralaštva dice i mladi s dijabetesom, 27. godišnje izložbe Likovnog kruga, monografije – 70 godina rada Centra za likovno vaspitanje dice i omladine Vojvodine, Susrita srpski pisaca u Vrbasu, Dana Miloša Crnjanskog u Novom Sadu, Lenkinog prstena, Susrita amaterski pozorišni ansambala vojvođanski Mađara, Dana Roma, Seminara bunjevačkog stvaralaštva, Dana hrvatske knjige, Pozorišni dana Rumuna, ko i mnogi drugi manifestacija.

Svečana dodila ugovora završena je nastupom mišovitog hora „Ison", koji čine dica s invaliditetom, pod vođstvom **Miodraga Miše Blizanca**.

B. N.

(info: www.kultura.vojvodina.gov.rs)

SEMINAR U PETROVCU NA MLAVI OKUPIO PRIDSTAVNIKE ČETRI NACIONALNE MANJINE

Pripoznatljivost naši nacionalni kultura

U organizaciji Nacionalnog savita vlaške nacionalne manjine u Petrovcu na Mlavi je održan seminar „Pripoznatljivost naši nacionalni kultura". Rič je o seminaru kojeg je odobrio Pedagoški zavod Vojvodine, al i Ministarstvo prosvite.

Seminar je okupio četri nacionalne manjine, slovačku, vlašku, bunjevačku i bošnjačku, a autori seminara bili su **Suzana Kujundžić Ostojić, Indira Hadžibulić, Tatjana Dražilović** i **Svetlana Zolnjan**.

Med opštim ciljovima seminara bilo je podizanje svisti o svojoj nacionalnoj kulturu nastavnika s učenicima koji izučavaje maternji jezik s elementima nacionalne kulture, dok je med specifičnim ciljovima navedeno ukazivanje na specifičnosti nacionalne kulture pojedine nacionalne manjine, kroz analizu udžbenika i njevo povezivanje sa obrazovnim ishodima, te usmiravanje nastavnika na korišćenje ishoda i standarda prilikom vridnovanja učenika, te prezentovanje pojedini dilova nacionalne kulture i njev doprinos podizanju jezički kompetencija i poznavanju nacionalne kulture nastavnika i učenika.

Seminar je bio naminjen nastavnicima razredne nastave, nastavnicima predmetne nastave (osnovne škula) i nastavnicima izborni i fakultativni predmeta. Kroz seminar su obrađenje tri teme: „Pripoznatljivost naši nacionalni kultura – analiza ishoda", „Dilovi nacionalne kulture u udžbenicima" i „Dilovi nacionalnog identiteta u praktičnom radu sa dicom".

Seminar je otvorio pridsidnik Nacionalnog savita vlaške nacionalne manjine **Novica Janošević**, dok su bunjevačku zajednicu, nuz **dr Kujundžić Ostojić**, koja je pridsidnica NSBNM, al i jedan od autora seminara, pridstavljali **Tihomir Vrbanović**, pridsidnik Izvršnog odbora NSBNM, te **Jadranka Tikvicki**, pridsidnica Odbora za obrazovanje u Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine.

Pridsidnica NSBNM uručila je svojem kolegi iz Vlaškog nacionalnog savita „Ričnik bački Bunjevaca" i „Gramatiku bunjevačkog jezika", a kako su Vlasi skoro standardizovali svoj jezik, poklon je uručen nuz želje da i ova nacionalna zajednica uskoro uspije uradit ove potribne knjige. **N. S.**

Koordinacija nacionalni savita

U četvrtak, 22. juna, u prostorijama Nacionalnog savita romske nacionalne manjine, održana je sidnica Koordinacije nacionalni savita kojoj je prisustvovala i **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

Kako je isteko mandat da Koordinacijom rukovodi Nacionalni savit makedonske nacionalne manjine, tu ulogu je priuzo Nacionalni savit romske nacionalne manjine, odnosno pridsidnik Koordinacije biće **Dalibor Nakić**, pridsidnik NSRNM. Izvršen je izbor za podpridsidnika Koordinacije, kandidovali su se pridstavnici grčkog i hrvatskog nacionalnog savita **Petar Josifidis Nađ** i **Jasna Vojnić**, a izabrana je pridsidnica Nacionalnog savita hrvatske nacionalne manjine. **N. S.**

SUBATICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA JUN

Održana prva sidnica Strateškog savita za saradnju Republike Srbije i Mađarske

Na Paliću je održana prva sidnica Strateškog savita za saradnju Republike Srbije i Mađarske na kojoj su prisustvovali pridsidnici, premijeri i članovi vlada dviju zemalja. Kako je tom prilikom izjavio pridsidnik Republike Srbije **Aleksandar Vučić**, prijateljstvo Srbije i Mađarske potvrđeno je i konkretizovano novim sporazumima i projektima:

– Ono o čemu smo danas divanili su važni projekti od životnog značaja za Srbiju, al i Mađarsku, virujem. Od izgradnje brze pruge Beograd-Budimpešta do izgradnje potpuno novog, najvećeg, možda i najboljeg terminala u ciloj Evropi, to je ideja premijera Orbana, i pridsidnica Novak, premijerka Brnabić i ja smo sa oduševljenjom to prihvatili da napravimo štogod veliko i prilipo. Štogod što će bit drugačije i najbolje u Evropi, kako ne bi imali problema sa čekanjom na Horgošu, a istovrimeno na Kelebiji tribamo izgradit veliki modularno-logistički centar za pritovar robe i svega drugog. Dakle, raste nam značaj za Bački Brig, posebno kad kod Mohača Mađari budu izgradili most na Dunavu. To su sve velike stvari koje tribaje olakšat život običnim ljudima u obadvi zemlje. Danas smo pokazali taki nivo međusobnog povirenja da će mađarske diplomate bit u prostorijama srpski diplomatski misija u Kešasi, mi ćemo bit u Valeti u Malti i to je tek početak. I jedni i drugi moramo razmišljat o novcima, pravit uštede što je moguće veće, a naše diplomatije na najbolji način, sinergetski i zajedno ostvarivaje izvanredne rezultate. To je jedna od stvari koja pokaziva koliko je povirenje danas izmed Mađarske i Srbije. Mi smo danas oformili 10 radni grupa u svim oblastima. Od tog kako da rekonstruišemo etnografske muzeje, kako će zajednički sarađivat kinoteke i Nacionalni apartman Mađarske, kako da uvozimo pileće i svinjsko meso, da zamolimo naše mađarske prijatelje da počmu uvozit maline.

Pridsidnica Mađarske **Katalin Novak** kazala je da postoji volja obadva naroda da odnosi dviju zemalja rezultiraje još konretnijim rezultatima:

– Fala vam što imamo priliku bit ode. Odrasla sam u Segedinu i meni je posebno zbog tog drago. Porodično smo često dolazili, ne samo na Palić, već i u Subaticu, Novi Sad i volili smo gledat taj stepen napridovanja ode, naročito tokom osamdeseti godina. Zato je veliko zadovoljstvo bit med prijateljima. Tu smo zajednički da mislimo o tom, al i da radimo na tom da nam odnosi budu još jači i sadržajniji.

Kako je istakla pridsidnica Vlade Srbije **Ana Brnabić** na ovako dobrom odnosu Republike Mađarske i Republike Srbije marljivo se radilo:

– Osnivanje strateškog Savita za saradnju je prvi ovaki događaj u Srbiji. Mi ovaki savit nemamo ni sa jednom drugom zemljom osim s Mađarskom. Toliko su danas bliski naši odnosi. I to je štogod na čemu će Vlada Republike Srbije pridano i marljivo radit da dalje unapriđivamo našu saradnju u svim oblastima, politički, ekonomski, kulturno...

Pridsidnik Vlade Mađarske **Viktor Orban** istako je da razlike izmed republika ne sputavaje saradnju već daju na značaju i povećavaje vridnost odnosa:

– Na današnji dan smo usvojili zdravo značajne stvari. Ko što je pridsidnik Srbije kazo, Srbija nije članica NATO, Mađarska jeste. Srbija nije članica Evropske Unije, Mađarska jeste, Srbija je pravoslavna zemlja, Mađarska rimokatolička, Srbija se nalazi na Balkanu, a Mađarska u centralnoj Evropi, al te razlike ne otežavaje našu saradnju, neg dodaju vridnost našoj saradnji, jel kada spojimo te dvi zemlje u jednoj strateškoj saradnji imaćemo ogromnu energiju na raspolaganju koju možemo pružit u interesu i za unapriđenje položaja naši naroda – kazo je Orban.

Na sastanku je potpisano ukupno 12 bilateralni dokumenata o saradnji.

Održana 36. sidnica Skupštine varoši Subatice

U Velikoj vićnici Varoške kuće održana je 36. sidnica Skupštine Varoši Subatice. Prid odbornicima se našlo ukupno 11 tačaka Dnevnog reda od koji su svakako najznačajnije donošenje Odluke o izminama i dopunama Odluke o budžetu Varoši Subatice za 2023. godinu ko i donošenje Odluke o konsolidovanom završnom računu Subatice za 2022. godinu.

O ovim tačkama divanio je gradonačelnik Subatice **Stevan Bakić**:

– Obim budžeta za 2023. godinu Varoši Subatice je bio 8.515.351.000 dinara. Realizacija u prvom kvartalu je po pridviđenoj dinamiki 31,80 posto, što pokaziva da je izuzetno realno i da su parametri realizacije odlični. Danas je usvojena Odluka o izmini i dopuni budžeta Varoši Subatice, popularno nazvano rebalans budžeta, i novi obim budžeta je 9.253.513.000 dinara. Uvećan je iz razloga što je došlo do suficita sridstava na osnovu završnog računa Varoši Subatice za 2022. godinu. Došlo je do rebalansa zbog prineti transferni sridstava, naročito u prvom kvartalu di smo dobili sridstva za kupovinu „Bunjevačke kuće" u visini od 19.071.000 dinara, za izgradnju Centra za omladinu 21 milion, i za saobraćajnu infrastrukturu potpisana je Odluka, i za to će uskoro bit urađen transfer u visini od 250 miliona dinara.

Polemika na 36. sidnici Skupštine varoši povela se i u pravcu kupovine „Bunjevačke kuće". U polemiki su učestvovali odbornici **Mirko Bajić** i **Veljko Vojnić**.

Odbornici su na 36. sidnici izmed ostalog usvojili i Odluke o donošenju Plana generalne regulacije za zone „Željezničko naselje" i „Makova sedmica" i dio zone „Mali Radanovac". Na Dnevnom redu našla su se i nika kadrovska pitanja. Za novu direktorku Centra za socijalni rad imenovana je **Brigita Janošič Barati**, za direktorku Savrimene galerije **Viktoria Salma**, dok je za direktora Turističke organizacije imenovan **Aleksandar Medaković**.

Apel zbog bezbednosti varoščana

Balint Pastor, pridsidnik Skupštine varoši i narodni poslanik, apelovo je ponovo na ministra unutrašnji poslova Republike Srbije kako bi se rišavalo pitanje problema nelegalni migracija i time osigurala bezbednost varoščana Srbije.

Kako je Pastor istako ovom problemu naročito su izloženi stanovnici Makove sedmice:

– To je bilo skupštinsko obraćanje pošto znate da Narodna skupština ovi nedilja baš raspravlja o ministru unutrašnji poslova. Kazo sam da Savez Vojvođanski Mađara ne podržava razrišenje ministra Gašića. Dakle, mi podržavamo njegov rad, al sam ujedno ponovo ape-

lovao na njega da akcije policije budu kontinuirane, da se čuva naša južna granica i da se garantuje bezbednost svim varoščanima. Ako želimo sasvim otvoreno i iskreno onda triba i to kazat, svi znamo, nije nikaka tajna da organi Mađarske u kontinuitetu vraćaje migrante. Oni mogranti koji uspiju prić granicu zbog toga se dešava da iako policija odvodi ove migrante na jug naše zemlje ovi ljudi se tu javljaje ponovo i ponovo. I ranije sam divanio veoma otvoreno i iskreno u Narodnoj skupštini da triba država stat na put krijumčarima ljudi i taksistima. Nemojte me pogrišno svatit, nemam ništa protiv taksista. Ima vrlo časni taksista koji rade taj težak poso, al znamo ko dovodi migrante u ove naše krajove, i država tom mora stat na put.

Kako je Pastor dodo, ko što su to činili i 2015. godine, nastaviće i dalje apelovat na državne organe kako bi se varoščanima garantovala bezbednost.

Ambasadoru Izraela u Republici Srbiji pridstavljeni potencijali varoši

Gradonačelnik Subatice **Stevan Bakić** sasto se u Zelenoj sali Varoške kuće sa ambasadorom Izraela u Republiki Srbiji **Jahelom Vilanom**. Kako je gradonačelnik istako ambasadoru su pridstavljeni potencijali Subatice, al i niki značajniji projekti i investicije:

– Jedan dio koji pripada našoj zajednici je jevrejska zajednica koja je ode od druge polovine 18. vika i dala je veliki doprinos u razvoju i napritku naše varoši. Lokalna samouprava će uvik bit tu da pruži podršku i pomoć sve što je vezano za interese jevrejske zajednice u očuvanju tradicije, običaja, kulture i vire. Ono što je jako bitno je da ćemo sarađivat i radit na još jačoj saradnji naši priduzeća sa teritorije Regionalne privridne komore Severno-bačkog upravnog okruga. U 2022. godini naša priduzeća ostvarila su robnu razminu 6,6 miliona dolara, što je za 210,1 posto više nego u 2021. godini, a u robnoj razmini na državnom nivou, to je učešće od 0,2 posto.

Kako je ambasador kazo ovo mu je druga posita našoj varoši, al prva zvanična:

– Zdravo je bitno naglasit istoriju upravo zbog jake povezanosti Jevreja i Srba i njevi naroda. To je važno za privlačenje turista i investitora u ovu zemlju upravo zbog te velike povezanosti. Tamo di se osićate prijatno i lipo, tamo ćete i radije doć. Divanili smo o raznim poljima u kojima je moguće ostvarivanje dalje saradnje. Tu su mnoga polja poput vodosnabdivanja, ekonomije, turizma i veoma smo zadovoljni i srićni što možemo ostvarit to prisutvo ode i divanit i o daljoj saradnji.

Gradonačelnik je dodo da postoje i nike teme u okviru koji postoje različiti stavovi dviju zemalja, ko što je priznavanje jednostrano proglašene nezavisnosti takozvanog Kosova od strane Izraela.

Komemoracija povodom godišnjice deportacije Jevreja u logore

Polaganjom vinaca na spomenik žrtvama Holokausta u dvorištu Sinagoge i Komemorativnim skupom obilužena je 79. godišnjica deportacije subatički Jevreja u logore.

Prema ričima pridsidnika Jevrejske opštine u Subatici **Roberta Sabadoša** jevrejska zajednica pritrpila je strašne gubitke, te se od tog događaja nikad oporavila nije:

– Od 4.000 nazad se vratilo 1.000 Jevreja, i jevrejska zajednica se od ovoga više nikad nije oporavila. Varoš virovatno jeste, al jevrejska zajednica broji 250 članova, u odnosu na 4.000 koliko ih je bilo. Bitno je da znamo prinet poruku prošlosti za budućnost. Budućnost su naša dica. Jel pitanje je uprit prstom u kogagod, dat mu pripovitku o tom da on nije prihvatljiv, divanit protiv njega zbog toga što je različit je samo jedna laka rič. I sve je počelo od riči. Ta najteža rič je dovela do tog da se danas sićamo, da se okupljamo, da postavljamo vince zato da bi sačuvali sićanje na nji.

Gradonačelnik Subatice **Stevan Bakić** podsitio je na stravične zločine nad jevrejskom zajednicom:

– Od ovog zla od kojeg su stradali i nemoćni starci, i žene, i milion i po dice nisu bili pošteđeni ni Jevreji u bivšoj Jugoslaviji. Od 75.000, koliko ih je živilo u pridratnoj Jugoslaviji, rat je priživelo oko 15.000 Jevreja. Ogromne žrtve, podsitiću, pritrpila je i subatička jevrejska zajednica. U zoru, 16. juna 1944. godine, u teretnim vagonima, u sabirni logor u Bačalmašu deportovano je oko 4.000 subatički Jevreja, odkaleg su ih Nemci dalje sproveli u Aušvic i druge logore smrti širom Evrope. U zloglasnom Aušvicu, najvećoj mašini za ubijanje koja je ikad izmišljena i napravljena, stradala je većina Jevreja deportovani iz subatičkog geta. Posli Drugog svitskog rata, u ratom opustošenu i razorenu zemlju postepeno su se vraćali i priživili subatički Jevreji. Od nešto više od 6.000 Jevreja, koliko ih je neposridno prija okupacije živilo u Subatici, u varoš se vratilo oko 1.000. Uslid veliki migracija njev broj se tokom vrimena nastavio smanjivat, al zafaljujuć onima koji su ostali u varoši, a koji je bilo nikoliko stotina, u Subatici je očuvana jevrejska tradicija, običaji, vira i kultura.

Prisutnim varoščanima na Komemoraciji obratio se i pridsidnik Skupštine varoši Subatice **dr Balint Pastor**:

– Ostaje nam da čuvamo sićanje na nji i uvik ćemo znat i cinit sve duhovne i materijalne vridnosti kojim su doprineli društvenom, ekonomskom i kulturnom razvoju naše varoši. U funkciji pridsidnika Skupštine varoši Subatice, poznate po kulturnoj i virskoj raznolikosti i mirnom sužitvotu mnogi nacija, i ko narodni poslanik, pa i kao pojedinac Subatičanin činim sve što mi je u moći da tako ostane. Također i da se sve što je vridno nezavisno od toga ko ga je stvorio bude zajedničko blago, s pažnjom zaštićen sastavni dio naše zajedničke prošlosti, sadašnjosti, al i budućnosti za nova pokolenja. Jedna od taki vridnosti je i ova Sinagoga.

Vince su 16. juna položili i zaminik gradonačelnika **Imre Kern** i pomoćnik gradonačelnika **Marko Marić** na spomenik stradalim Jevrejima kod kadgodašnjeg geta, na Trgu jevrejski žrtava.

Naučni skup „Saobraćaj, kriminalitet i urbana bezbednost"

Na Paliću, u Eko centru svečano je otvoren 34. Međunarodni naučni tematski skup pod nazivom „Saobraćaj, kriminalitet i urbana bezbednost" u organizaciji Instituta za kriminološka i sociološka istraživanja.

Skup je otvorio narodni poslanik i pridsidnik Skupštine varoši Subatice **dr Balint Pastor** istakavši tom prilikom da je velika čast što se ovakav jedan naučni skup održava upravo na Paliću:

– Zdravo je bitno napomenit da je 2007. godine izrađena jedna studija u kojoj je bilo napisano da je zdravo loše što Subatica uopšte ne razmišlja o razvoju železničke infrastrukture, da nije izgrađen „Y" krak, da nema dovoljno granični prilaza kod naše varoši. Što se ti pitanja tiče, mislim da smo dosta krupne korake uradili. Završen je „Y" krak, izgrađeni su i nadvožnjaci na „Y" kraku, ima novi granični prilaza od 2008. godine, što se železničkog saobraćaja tiče rekonstruisana je linija izmed Subatice i Sente. Izgrađena je infrastruktura ka Segedinu. Triba da krene prvi putnički voz tokom oktobra. Gradi se

pruga izmed Budimpešte i Beograda i cilj nam je da se izgradi pruga prema Baji. Može se kazat da je to železnička, nije putna infrastruktura, al sve to triba rasteretit putnu infrastrukturu, saobraćaj na putovima. Ima interesantan podatak da je Prikršajni sud u Subatici naplatio mnogo veći iznos kazni, recimo 2021. godine nego Prikršajni sud u Kragujevcu i Novom Sadu. To ne znači da su nesavisni vozači u Subatici, nego to znači da Prikršajni sud radi svoj poso što se tiče represivni mira.

Skup je organizovan nuz podršku Ministarstva nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije i Pravosudne akademije u Beogradu.

Gasifikacija „Makove sedmice"

Narodni poslanik i pridsidnik Skupštine varoši Subatice **dr Balint Pastor** obašo je završne radove na izgradnji distributivne gasne mriže u dužini od 350 metara u ulici 4. crnogorske brigade u Misnoj zajednici „Makova sedmica".

Prema ričima Pastora prioritet u radu je ravnomiran razvoj svi dilova varoši:

– Što se tiče infrastrukture, „Subaticagas" svake godine projektuje 20 kilometara i izgrađiva 20 kilometara gasovodne mriže. Ranije je to bilo 10 kilometara i prave se planovi za slideću godinu. Slideće godine će u Misnoj zajednici „Makova sedmica" biti izgrađeno sedam kilometara od ti 20 kilometeri gasovodne mriže koliko će se izgradit u osam misni zajednica na teritoriji varoši, uključujuć i prigradska naselja. Radimo i na izgradnji kanalizacije ko i vodovodne mriže, i popravke asfalta. Želio bi navest ulice u kojima je na teritoriji ove misne zajednice prithodni godina štogod urađeno i u kojima se planiraje radovi na asfaltiranju kolovoza i izgradnji gasovodne, kanalizacione i vodovodne mriže, a to su ulice Darinke Radović, Bračka, Jovana Mikića, Lukač Đerđa, Ljermontova, Anke Butorac, Celjska, Segedinska, Ane Frank, Nadežde Petrović, Đeri Ferenca, Diljska, Titogradska i 4. crnogorske brigade.

Kako je istakla **Timea Horvat**, direktorica Javnog komunalnog priduzeća „Subaticagas", priduzeće ima 11.900 korisnika:

– Raste potražnja naši varoščana da budu korisnici prirodnog gasa, to se jednim velikim dilom mož zafalit i pridsidniku Skupštine varoši dr Balintu Pastoru na čiju je inicijativu prvi put u programu poslovanja „Subaticagasa" 2022. godine uvedena mogućnost otplate priključka na rate. U velikoj miri olakšava varoščanima taj trošak. Cina priključka je 100.000 dinara, prva rata je u iznosu 24.000 dinara, a svaka naredna rata je 7.000 dinara.

Prošle godine 400 korisnika se priključilo na mrižu, od koji je 40 odsto izrazilo želju priključak platit na rate.

Taktičko-tehnički zbor na Prozivci

Pripadnici Policijske uprave Subatica obilužili su 4. juna Dan i slavu Ministarstva unutrašnji poslova i Dan policije. Prema ričima **Tatjane Vetro**, portparola Policijske uprave Subatica, ovaj značajan datum obilužen je taktičko-tehničkim zborom organizovanim na šetalištu na Prozivki:

– Zajedno proslavljamo naš praznik, Dan Ministarstva unutrašnji poslova, Slavu Ministarstva i Slavu policije Svete Trojice u znak sićanja na 1862. godinu i na događaje kod beogradske Čukur česme di je srpska žandarmerija odigrala važnu ulogu. Isto tako i tokom naredna dva dana u Turskom bombardovanju Beograda. Organizovali smo taktičko-tehnički zbor kako bi našim varoščanima, naročito onim najmlađima omogućili da vide dio opreme i vozila koja policija koristi u svom radu. Ko što vidite, ode su prisutni policajci i policija opšte nadležnosti, saobraćajna policija, kriminalistička policija, forenzika i pripadnici vatrogasno-spasilačke jedinice.

Skupu su, pored velikog broja varoščana, prisustvovali i gradonačelnik Subatice **Stevan Bakić** i načelnik policije **Borivoj Mucalj**.

Ministar turizma i omladine Republike Srbije obašo značajne turističke objekte na Paliću

Ministar turizma i omladine Republike Srbije **Husein Memić** u pratnji nadležni iz priduzeća „Park Palić" obašo je značajne turističke objekte na Paliću.

Kako je ovom prilikom ministar istako, i dalje će se radit i ulagat u investicije na Paliću kako bi se zadržali turisti, kako domaći tako i strani. Ministar je podsitio i na značajna ulaganja u izgradnju „Akva parka":

– Ono što ko ministar želim kazat je da smo mi ode uložili 959 miliona dinara za izgradnju „Akva park Spa centra". Ukupna vridnost projekta je 1,6 milijardi dinara. Nedavno mi je gospodin Igor Mirović kazo da će Autonomna Pokrajina Vojvodina dat još 120 miliona dinara za potpuni završetak ovi radova. Očekivamo da ćemo kako je gospodin Pastor najavio imat otvaranje ovog prilipog „Akva park Spa centra". Nama jeste interes da zadržimo one ljude koji su možda i išli u Mađarsku. Po našoj procini u Subaticu i na Palić digod oko 50 posto strani turista dolazi, al cilj nam je i zadržat domaće turiste i povećat broj strani turista.

Na Paliću su u toku velika dešavanja, istako je **Ištvan Pastor** pridsidnik Skupštine priduzeća „Park Palić":

– Divan koji smo imali sa ministrom poslužio je i za pridstavljanje ostali projekata koji će se dešavat na Paliću, a za koji su obezbiđeni novci, odnosno uslovi prija svega. Divanio sam i o generalnoj rekonstrukciji „Vodotornja". Tamo je javno poziv prija nikoliko dan objavljen. Obezbiđena su sva sridstva za izvođenje ti radova, a to je oko 35 miliona dinara, i računamo da će „Vodotoranj" imat pun, nov sjaj, nalik na onaj od prija 110 godina, digod do kraja ove godine. Pored tog, kreniće se sa nastavkom postavljanja ukrasni ciglji na pišačkom dilu od hotela „Prezident" pa praktično do bivše „Fontane". Na taj način će to bit bezbidnije i za šetnju i estetski će to drugačije izgledat. Prija nikoliko dana smo bili na lokalitetu „Vikend naselja", di su završeni radovi na uklanjanju oronuli i devastirani objekata, i nastavljamo sve sa namirom da Palić liči na ono kako mi to zamišljamo, da privlači i da zadrži goste.

Kako je ministar turizma i omladine najavio, ove godine u ovu sferu života biće uloženo 16 miliona evra, najvećim dilom u Podunavlje.

Uklanjanje oronili i devastirani objekata na Vikend naselju

U Vikend naselju na Paliću otpočeli su radovi koji se sprovode u okviru Projekta uređivanja građevinskog zemljišta u javnoj svojini – uklanjanje nelegalni i oronili objekata i pribavljanje rišenja o njevom uklanjanju.

Prema ričima **Ištvana Pastora**, pridsidnika Skupštine priduzeća „Park Palić", u decembru prošle godine najavljena je akcija sriđivanja ovog prostora, da bi se nakon obimnog i složenog posla konačno krenilo u uklanjanje objekata koji se ne mogu dovest u funkcionalno stanje i koji nemaje vlasnika. Sve sa ciljom, kako Pastor ističe, da bi ovaj dio počo ličit na turistički prostor:

– Poso je bio zdravo složen, imali smo jedan stalno otvoren komunikacioni put sa svima onima koji su imali bilo kako pitanje. Imali smo više od 50 divana sa vlasnicima nekretnina na ovom potezu i na kraju smo definisali i mapirali stanje stvari, što se tiče oni objekata za koje smo cigurni da su u svakom pogledu za uklanjanje, odnosno za rušenje. Želim vam kazat da smo se u potpunosti držali propisane procedure, ne smisla procedure nego „slova u zakonu" i zafaljujuć tome je čitav ovaj proces bio poprilično složen. Ovaj proces je jedinstven po tome da po mom sićanju na ovim prostorima odavno nije uklonjen nijedan jedini objekat koji je brespravno sagrađen, el koji je bio spreman po zakonu za rušenje.

Prema ričima direktorice priduzeća „Park Palić" **Valerije Denč**, u narednom periodu radiće se na pronalaženju rišenja za ostale objekte:

– Kontaktirali sve ljude koji žive na Vikend naselju, el imaje objekte, legalne, el nelegalne ode. Ostalo nam je još 32 objekta di nismo uspili doć do vlasnika. Sad ćemo počet sve ispočetka kako bi našli el vlasnike el one koji imaje veze sa ovim objektima. Ovo je veliko bogatsvo koje će bit još veće kada bude u potpunosti lipo sređeno i čisto.

Nadležni su apelovali i na sve vlasnike oronuli objekata u okolini nek srede svoje objekte kako bi ovaj dio ponovo dobio sjaj od prija nikoliko decenija.

Priduzeće „Park Palić" d.o.o. je tokom juna završilo prvu fazu radova na uređenju Vikend naselja na Paliću. Uspišno je uklonjeno 13 nelegalni i devastirani objekata, očišćene su i uređene parcele na kojima su se objekti nalazili, čime su stvoreni potribni uslovi za pristup mehanizaciji koja je neophodna i za nastavak radova na ovom projektu.

Najavljen nov rok za svršetak velikog posla na Paliću

Rok za završetak izgradnje „Akva parka" pomeren za 31. jul. Prema ričima **Ištvana Pastora**, pridsidnika Skupštine AP Vojvodine, uporedo sa poslovima na izgradnji objekta radiće se i na tehničkom prijemu istog, posli čega će bit pušten u probni rad.

Ipak, kako nadležni ističu najbitniji poso je pronaći odgovarajućeg operatera koji će upravljat „Akva parkom":

– Namira nam je da što prija nađemo operatera kako bi se već u fazi probnog rada operater mogo uključit u upoznavanje čitavog kompletnog postrojenja i kako bi do 31. jula i sam operater bio u stanju da operira kompletnim objektom i da stavimo objekat u funkciju publike. Neće bit jednostavno zbog toga što je relativno kratko vrime na raspolaganju. Triba da se obezbidi da sve bude čisto i brespekorno kako dolikuje i to će bit namira i prilikom odabira operatera.

Prema ričima Pastora početna cina izdavanja objekta po odluci Skupštine varoši Subatice iznosiće najmanje 275.925 dinara misečno.

„Humana subata" privukla veliku pažnju varoščana

Na Velikoj terasi na Palić održana je tradicionalna akcija dobrovoljnog davanja krvi pod nazivom „Humana subata" u organizaciji Crvenog križa Subatice i Službe za transfuziju krvi Opšte bolnice Subatica. **Nevena Lukić**, stručna saradnica Crvenog križa Subatica ističe da je krv nezaminjiva dragocina tečnost:

– Kada prvi put dajete krv, tu je strah od nepoznatog, ne znate kako ćete reagovat, dal će vam bit dobro. Postoji možda milion kaki pitanja u glavi, međutim, kad to uradite i vidite da ste uspili, a samim tim činom pomogli sebi i svom organizmu, a posli tog spasili komegod život, tušta znači zaista. To su pravi mali heroji, dakle ima mnogo mladi koji se odluče na ovaj herojski čin. I ono što nuz ovo još radimo je i promocija donacije matični ćelija.

Podršku akciji pružili su i pridstavnici Zavoda za javno zdravlje Subatica i Doma Zdravlja Subatica. Prema ričima **Mirjane Dakić**, doktora na specijalizaciji socijalne medicine Zavoda za javno zdravlje Subatica, akciji se pruža podrška u vidu organizovanja preventivni prigleda varoščana:

– Sa našim partnerima smo došli podržat ovu akciju. Mi smo stalni partneri. Prosto tu smo da sagledamo zdravstveno stanje naši varoščana. Na našoj vagi mirimo tilesnu visinu, tilesnu težinu, „body mas index", procenat mišićnog i masnog tkiva, viscelarnu masnoću, koštanu masu i to je važno da bi odredili ukupno zdravstveno stanje pacijenata.

Na akciju se prijavilo 92 dobrovoljna davaoca krvi, od tog broja nji 79 je uspišno dalo krv. Nji osmoro je krv dalo po prvi put.

Poklon paket za bebe rođene u nedilji Crvenog križa

Roditeljima dice rođene u Nedilji crvenog križa u prostoriji ove organizacije dodiljen je „Baby paket". Ono najosnovnije za potribe novorođenčeta našlo se u svakom paketu, ističe **Zoran Molnar**, stručni saradnik Crvenog križa Subatica:

– Već godinama unatrag Crveni križ Subatica organizuje uručivanje prigodni poklona za bebe rođene u Nedilji Crvenog križa. I ove godine smo upriličili jednu malu manifestaciju. Ove godine je rođeno 25 beba tokom ove nedilje, 16 curica i 9 derana, i za sve nji smo pripravili poklone.

Dejan Matlak u Nedilji Crvenog križa dobio je sina. Kako ističe ovaki znak pažnje mnogo mu znači:

– Nisam očekivo ništa ovako, lipo od nji zaista. Svaka čast, baš smo iznenađeni.

Nedilja Crvenog križa obilužava se od 8. do 15. maja u znak sićanja na rođenje osnivača najmasovnijeg međunarodnog pokreta, Anrija Dinana.

Dodiljena priznanja „Dr Ferenc Bodrogvari"

U sklopu prigodne svečanosti u Velikoj vićnici Varoške kuće dodiljena su priznanja „Dr Ferenc Bodrogvari" ovogodišnjim dobitnicima. Priznanje se dodiljiva istaknutim mladim kulturnim stvaraocima u oblasti književnosti, nauke, likovne, muzičke, pozorišne i filmske umitnosti koji su svojim dilima doprineli razvoju kulturnog života varoši, el dali doprinos na polju kulture u zemlji i inostranstvu u prithodnoj kalendarskoj godini. Ovogodišnji dobitnici su **Kornel Mandić**, umitnik keramike, **Mate Abraham**, diplomirani muzičar, i **Danijela Stankić**, nastavnica likovne kulture.

Na izuzetnooj potvrdi rada i truda zafalio se **Mate Abraham**:

– Ova nagrada mi mnogo znači jer sam sad svatio da sam na dobrom putu. Ovo je jedna velika tabla u mom životu da nastavim dobrim putom.

Nagrada „Dr Ferenc Bodrogvari" dodatna je motivacija i **Kornelu Mandiću** za dalji uspišan rad:

– Izuzetno mi je drago što sam dobio ovu nagradu, a sa njom sam dobio i veliku motivaciju za dalji rad.

Priznanja dobitnicima dodilio je pridsidnik Skupštine Varoši Subatice **dr Balint Pastor**:

– Danas imamo dobar razlog za slavlje. Jel tu su oni koji nas uče kako se to radi: sa virom, ljubavlju, istrajnošću, samopouzdanjom, visokim profesionalnim znanjom... A više od toga vam ni ne triba. Jel

nuz stvaranje trajni vridnosti, umitničkog rada i rezultata koji nastaju iz svestranosti vridne divljenja, to je primer kako triba radit. Tako funkcioniše naš mali svit, naša zajednica, život varoši, al i šireg svita. Da svako radi svoj poso, ono što voli, ono što zna, u šta se razumi. Da svako ostvariva svoj san, viziju i ciljove koje postavlja prid sobom. Naš poso je da, crpeć snagu i iz ovog, nastavimo radit, da iskoristimo sve mogućnosti za dobrobit naše varoši. Nek ne postoji nemoguće i da se neprimostive priprike mogu ukrotit i pritvorit u izazove pokazala nam je Danijela Stankić. Da ljubav prema rodnom kraju i poštivanje lokalni stvoreni vridnosti mož bit ars poetika, motiv, predmet, sadržaj i poruka umitnički dila, dokaziva život i rad Kornela Mandića. Kako se talenat, pored kreativnog stvaranja može koristiti u brojnim i raznovrsnim aktivnostima, od obrazovanja mladi priko prinošenja znanja do popularizacije umitnosti i struke, vidimo iz svestranosti Mate Abrahama – istako je Pastor.

Na svečanosti održanoj ovim povodom učenici Muzičke škule izveli su prigodan umitnički program.

Sićanje na žrtve Holokausta

Upetak, 16. juna, polaganjom vinaca na spomenik stradalim Jevrejima kod kadgodašnjeg geta, na Trgu jevrejski žrtava, komemorativnim skupom u Sinagogi i polaganjom vinaca na spomenik žrtvama Holokausta, obilužena je 79. godišnjica deportacije subatički Jevreja u tranzitne logore, a potom u Aušvic i druge koncentracione logore i „fabrike smrti" širom Evrope. Vinac na spomenik stradalim Jevrejima u ime varoši Subatice položili su gradonačelnik **Stevan Bakić** i zaminik gradonačelnika **Imre Kern**, a u ime Skupštine varoši Subatice, pridsidnik Skupštine grada **dr Balint Pastor**.

Gradonačelnik Bakić je, obraćajuć se prisutnima u subatičkoj Sinagogi, podsitio da su monstruoznim nacističkim projektom nazvanim „Konačno rišenje jevrejskog pitanja" koji nije imo sebi ravnog ni u najmračnijim razdobljima svitske istorije, Jevreji bili osuđeni na potpuno fizičko uništenje.

Pridsidnik Skupštine varoši Subatice i pridsidnik Upravnog odbora Fondacije „Subatička Sinagoga" **dr Balint Pastor** je kazo da se počinjena zlodila nikad ne mogu ispravit, pa čak ni ublažit. Za to ne postoje opravdanja, nit ona vrimenom mogu izblidit.

U ime Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine komemorativnom skupu je prisustvovo **Tihomir Vrbanović**, pridsidnik Izvršnog odbora NSBNM.

N. S.

„Ne/obično lice secesije"

Izložba otvorena u Vestibilu Varoške kuće povodom Svitskog dana secesije pod nazivom „Ne/obično lice secesije" prikaziva jedinstvene dekorativne elemente građevina izrađeni u ovom stilu.

Izložbu je svečano otvorio narodni poslanik i pridsidnik Skupštine varoši Subatice **Balint Pastor**:

– Secesija je svakako komparativna pridnost Subatice i svakako štogod što izdvaja Subaticu iz okruženja i našeg regiona. Zafaljujuć secesiji možemo se pofalit tim da imamo sve veći broj turista i u Subatici i na Paliću.

Prisutne goste pozdravila je i **Dubravka Đukanović**, direktorica Republičkog zavoda za zaštitu spomenika:

– Secesija je ko stil trajala u secesijskim okvirima skoro neznatno kratko. Međutim, zafaljujuć raznolikosti izraza kojeg mi poznamo pod različitim imenima i koji su imali različite autorske, regionalne i nacionalne odrednice, secesija je iskazala svu tenziju društveni i umitnički odnosa na prilomu dva vika koja su zapravo postala prikritnica u shvatanju i poimanju odnosa i prožimanja kulture, umitnosti, zanatstva, dekorativnosti, dizajna, al i građanske svakodnevnice i društveni odnosa – istakla je Đukanović.

Počela još jedna sezona u Dudovoj šumi

Zvanično je počela još jedan litnja kupališna sezona na bazenu u Dudovoj šumi. Positioce i ove godine očekiva bogat sadržaj nuz, kako nadležni ističu, i više neg prihatljive cine ulaznica.

Prema ričima **Čile Goli**, članice Varoškog vića, iz Varoškog budžeta i ove godine izdvojena su značajna sridstva za funkcionisanje sportski objekata u nadležnosti JKP „Stadion":

– Prošle godine pridvidili smo sridstva u visini od 150 miliona dinara, ove godine smo ta sridstva povećali na 161 milion dinara, što pokriva kako tekuće, tako i kapitalne subvencije prema JKP „Stadion", a u rebalansu koji je donet početkom juna Skupštine varoši Subatice su pridviđena dodatna sridstva, u visini od milion i 750 hiljada dinara za poboljšanje uslova na Varoškom stadionu, što se tiče fudbalski klubova, atletičara. Malo da poboljšamo uslove za trening.

Kako objašnjava **Tamara Dimitrioski**, direktorka JKP „Stadion", prid otvaranje sezone radilo se na uređenju bazena. Tako su prifarbani bazeni, plato, tribine, uređene su zelene površine koje su obogaćene i novim sadnicama, a sređeni su i teretana na otvorenom i dičije igralište:

– Kupili smo i nove suncobrane i ležaljke, nove filtere koji se nalaze u filter stanici. Sve ove investicije koštaju više od milion dinara, a ovo je JKP „Stadion" finansiro iz svoji sopstveni sridstava. Nedavno smo uspili i zaminit reflektore pored bazena, stavili smo nove LED reflektore i ugradili smo sistem kontrole ulaza. Ova investicija vridi više od 3 i po miliona dinara, a obezbiđena su iz varoškog budžeta.

Ulaznice za odrasle koštaje 250 dinara, za dicu 150, a karta za penzionere takođe košta 150 dinara. Dica do 5 godina ulaz ne plaćaje. Mesečne karte za rekreativce mogu se kupit po cini od 3.000 dinara. Ležaljke i suncobrani se mogu iznajmit po cini od 100 dinara.

K. S.

KAKO BI SE PODSITILI KADGODAŠNJEG VRIMENA, U BUNJEVAČKOJ ZAJEDNICI SU I OVE GODINE ORGANIZOVALI RIS

Poso koji se s radošću čeko

Ikadgod i danas bilo je teži poslova od risa, odnosno žetve, al za onog ko je usko vezan za zemlju, pa i šire, nema važnijeg posla od onog koji donosi kruv na astal – koji donosi život. Upravo zato i u bunjevačkoj zajednici organizuju tradicionalni program „Ris", naravno u okviru „Dana Dužijance", nacionalnog praznika Bunjevaca, da se svi podsitimo, da nikad ne zaboravimo koliki je put do komada kruva u rukama. Jel, kako su i divanili često oni koji dobro pamte sve napore i brige dok se do takog kruva ne dođe, svi bi danas više cinili kruv kad bi barem jedared prošli čitav trnovit put, od momenta kad se zrno položi u zemlju, do trenutka kad se zrno pokupi s plodni bački njiva.

Suzana Kujundžić Ostojić, Srđan Samardžić, Stevan Bakić su poželili dobru žetvu risarima

Čuvanjom sićanja čuvamo identitet

– Ris, kadgodašnji način skidanja žita s njiva, el žetva, kako bi se danas kazalo, sad već pridstavlja određenu vrstu etnomanifestacije. Prikazivamo kako se kadgod radilo, al ris pravimo prija svega u čast oni koji su ga kadgod radili. Jel, kadgod se do kruva teže dolazilo, a danas se cio taj proces drugčije odvija i drugčije doživljava. Mi želimo sačuvat sićanje na naše pritke, pa i danas, med risarima, imamo one koji su i bili učesnici takog risa, al i one koji ris nisu nikad ni vidili. I tako se tradicija prinosi sa kolina na kolino. Sa željom da sačuvamo sićanje, kulturu, i kroz ovake segmente čuvamo naš identitet – kazala je **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, koja je u društvu **Stevana Bakića**, gradonačelnika Subatice, i **Srđana Samardžića**, člana Vroškog vića Subatice, al i **Mirka Babičkovića** i njegove žene **Slavice** ko domaćina, ispratila risare i poželila im srićan rad.

I gradonačelnik Bakić je bio inspirisan vridnim risarima koji su, brez obzira na to što su znali kaki ji poso čeka, nasmijani i veseli krenili put njive.

– Veliko mi je zadovoljstvo što sam na prikazu tradicionalnog košenja žita koji se organizuje u okviru obilužavanja nacionalnog praznika – „Dana Dužijance". Ris je u prošlosti bio jedan od najvažniji aktivnosti vridni i marljivi žitelja ovi prostora koji su vezani za zemlju, za ovu plodnu ravnicu. Iako su znali da ji očekiva naporan rad, oni su s pismom polazili na njive, nuz pismu su radili, i s pismom se vraćali do salaša. S velikom su radošću slavili svršetak risa, jel su znali da su obezbidili kruv za svoju porodicu i za narednu godinu – kazo je gradonačelnik, te je nastavio:

– Varoš Subatice će uvik podržavat sve manifestacije koje baštine tradiciju i kulturu jednog naroda, ko što je to i u duhu Republike Srbije i politike koju sprovodi njezin pridsidnik, sa posebnom pažnjom ka međusobnom razumivanju i zajedništvu većinskog srpskog naroda i nacionalni manjina. Uvik sam se prijatno osićo na risu, a kako sam tu već tri godine, više se ne smatram gostom, neg domaćinom – naglasio je gradonačelnik.

Težak poso koji se lako radi

Kad su izašli na njivu, risari su se latili posla koji im je, iako je žito bilo polegnuto zbog vitra koji je duvo prithodni dana, i te kako išo od ruke. Kako i ne bi, kad je većina risara već imala iskustva s košenjom.

– Vrime za košenje žita je idealno, suvo i sunčano i lako se kosi – smatro je **Mirko Kolar** iz Bajmaka, te je dodo:

– Prvi ris sam radio sa sedamnajst godina i kosio sam dok se tako radilo. Posli su došle mašine i ovaki vid skidanja roda je zaboravljen, a sad, kad opet imamo priliku kosit ko kadgod, rado sam se prihvatio zadatka. Možem kazat i da su sorte žita drugčije neg kadgod, a drugčije se i sijalo. Nije bilo tako gusto ko danas, ni tako visoko, pa se i lakše kosilo. I žito se kadgod nije sijalo mašinski, već ručno, i naši stari su to zdravo dobro znali radit. Sićam se i detalja kad sam, zajedno s roditeljima, ručno baco veštak. Oni su i to radili, po naviki, sve tačno i ravnomirno, dok je meni sve ispadalo...

Grgo Pećerić

U risu se oprobo i gradonačelnik Stevan Bakić

Dino Romić je objasnio da to što je žito polegnuto ne triba da pravi problem – triba se samo prilagodit uslovima.

– I kad je tako, žito se mora pokosit. Triba tirat tako kako je polegnuto i pazit da pokošeno žito ostane tako da ga risaruša lakše pokupi. U risu je svaki korak važan. Onaj ko kosi je prvi, a onaj na mašini zadnji, i kad svako svoj dio posla uradi kako triba, onda nema bojazni. Radio sam ris i kad sam bio mali, s mamom i baćom. Baco sam uža, mama je vezala, ja sam i rukoveto, dok je i mladi brat, koji je bio još beba, provo dan na njivi, u košaru, u ladu kod krstine – sića se Romić.

Med risarima je bio i gost iz Lemeša **Ivan Dujmović** koji rado učestvuje na risu u Subatici.

– Risar je uvik moro imat dobar alat, tribo je znat otkovat kosu, pa onda je naoštrit,

namistit prlj, kosit, sadivat krstinu. Svaki dio posla je važan. Meni su sve pokazali stariji i naučili me da je ovo težak, al važan poso, da se pripravi dosta rane za cilu godinu.

Prvi put je na risu bio **Mario Vojnić Hajduk**. Pratio je sve šta rade stariji risari, te je u samom radu gledo naučit što više.

– Jasno mi je da i dalje imam tušta učit, jel je ovo specifičan poso, također i zahtivan, a ko je uporan, naučiće. Najvažnija je tehnika, triba znat koja ruka vodi, koja vuče kosu, kako ostavit pokošeno žito da ga risaruša što lakše i bolje pokupi...

Nuz njega je bila i njegova risaruša **Maja Antunović**, također prvi put angažovana u risu.

– Učila sam od stariji žena, pokazale su mi kako se radi. Bilo mi je zanimljivo, zasad nije teško kad se radi ovako, ko podsićanje na kadgodašnje obaveze, a sigurno je da sam bogatija za jedno novo iskustvo.

Daleko iskusnija bila je **Ruža Vukmanov**, al je i ona s jednakim elanom pazila kako da pokošeno žito što bolje i urednije pokupi, odnosno da da doprinos kako bi žetva bila što kvalitetnija.

– Nije mi teško ovako štogod radit, nisam radila ris prija, al sam kroz ovake manifestacije ovaj poso i zavolila. Jeste, triba se saginjat, kupit žito, pazit kako ga slažeš, al ništa to nije tako teško.

Posla je bilo i za najmlađe, potvrdila je **Petra Mlinko**.

– Dica su, naravno, imala svoja zaduženja, spram godina. Obično su dica nosila i bacala uža, nosila su vodu risarima i risarušama, pomagala su oko ručka i užne. Naporno je malo po vrućini, al sam izdržala.

A ovako naporan poso je iziskivo da gazde vode računa da risari i risaruše, te svi oni koji vridno rade, dobiju i dobru ranu.

– Ručalo se na njivi, kad se pokosi jedan komad, a ima ko je ručo i kad se žito poveže, pa i sadije. Za ručak bi uvik bilo kiselne, kruva, slanine, luka, crvene paprike. To je bilo ono osnovno. Jaka rana, kako bi ljudi mogli radit. Na podne se išlo na kuvanu užnu na salaš, ako je bio blizo, ako ne, onda bi se užna nosila na njivu. Opet je to bila jaka rana, tarana, paprikaš... Poso je bio težak, al se često i pivalo dok se radilo, jel su ljudi bili motivisani, važnošću posla i zaradom. Oni koji nisu imali zemlje su koristili ovako priliku da zarade kruv za dugačku godinu – pripovidala je **Marija Bošnjak**.

Dobar ris – mirna godina

Grupom risara i risaruša, odnosno „bandom", rukovodio je najiskusniji risar – bandaš – u ovom slučaju **Grgo Pećerić**. Još jedared je imo bać Grgo čast povest svoje risare u odgovoran poso, al i čast s njive se vratit sa vincom od novog žita oko šešira.

– Zadovoljan sam mojim risarima, poso nam je išo dobro jel smo svi bili ozbiljni. Lipo smo uradili, pokosili smo najbolje što smo mogli, a iako je žito bilo polegnuto, cinim da će rod bit dobar. To nagovištava težina vlaća koje je pravi znak da će kvalitet zrna bit dobar. Kosilo se uvik malo ranije, kako bi žito dozrijalo u krstinama, a posli bi se nosilo u avliju, sadivalo u kamaru i čekala bi se mašina vršalica – divani bać Grgo, te dodaje kako je imo prilike vidit i one starije vršalice, te i radit na ovim moćnim mašinama.

– Kad sam bio mali sićam se da je dolazila vršalica-parnjača. Ložilo se u koto, a onda bi se na osnovu pare mašina pokrećala, dok su kasnije došli traktori. Radio sam na vršalici deset godina, a poslidnje dvi godine sam bio bandaš. Kad je tribalo, radio sam i za dvojicu, a radni dan je počimo već oko 3 ujtru, a trajo je do 10 uveče. Posli sam imo i obavezu, ko bandaš, skupljat zaradu, radit obračun. Bila je to siromaška zarada, al se plaćalo tako da svi budu zadovoljni.

S nestrpljenjom su domaćini čekali da se risari vrate s njive, kako bi dobili informacije oko risa, kako je bilo žito, kaki je rod... I dok su pogledali oćel vidit risare prid avlijom, Mirko i Slavica Babičković su bili puni nade u dobar rod.

– Kad bi banda završila ris na njivi, odnosno, kad bi pokošeno žito bilo sadiveno u krstine, bandaš bi opravio vinac od žita i metnio ga na šešir, ko znak da je ris gotov. Pri dolasku na salaš, bandaš bi kazo koliko je bilo krstina, a po tom je gazda već znao otprilike kaki će i rod bit. Oko krstina bi se obavezno posli uzoralo okolo, kako se u slučaju požara vatra ne bi širila, a onda bi se krstine prinosile na salaš i sadivale u kamaru, te se čekalo da stigne vršalica koja je išla od salaša do salaša i na kojoj je radilo 15-20 čeljadi – divani Mirko Babičković i dodaje kako je uvik bila računica da je za svakog člana domaćinstva tribalo na tavan ostavit 450 kg žita – take zalihe su bile potribne za cilu godinu.

Babičković dodaje i kako je valuta za plaćanje risara, ko i angažovani na vršalici bila – žito.

– Plaćalo se od urađeni krstina, a zavisilo je i kaka je godina bila. Ako je godina bila bolja, onda bi se i domaćin malo većma isprsio. Bio je to težak poso kojeg danas radimo samo zarad pokazivanja. I danas je žetva ozbiljan poso, od izuzetne važnosti, al kad se gleda ovako sa strane, to se možda i ne vidi. Sad kombajn odradi njivu, traktori nose žito u silose, ne ostavlja se više na tavan koliko triba za godinu, već se iđe u pekaru rad kruva – kaže Babičković i podvlači na kraju ono sa čime bi se virovatno svi složili:

– Kadgod je do kruva bilo teže doć, i kad bi svi bar malo probali učestvovat u risu, više bi cinili komad kruva kojeg imaje na astalu.

N. S.

SIGRARIJE

Kako bi se čeljad malo i zabavila posli odrađenog posla, domaćini iz Ustanove kulture „Centar za kulturu Bunjevaca" su se potrudili pripravit nike od stari sigri za učesnike risa i goste. Tako su se najmlađi oprobali u skakanju u džaku, te u brzom idenju lu-

benica, čega su se latili i stariji, oni koji su testirali svoju snagu nastupali su u nadvlačenju štrange, a oni koji se dilu ko kadgod, al smo mi tu da ji motivišemo i vratimo – komentariso je jedan od sudija Dušan Ivić.

će spretnošću su pokazali kako se puca bičom.

– Potrudili smo se nek ima i prilike da se svi zajedno nasmijemo, baš ko što je to i kadogd bilo na salašima. Dica su prija uživala u takim sigrama, ko što su kasalice, berberečke, sad ih nema tako tušta napo-

U UG „BUNJEVAČKA VILA" I OVE GODINE POKAZALI KAKO SE NIGUJU STARI BUNJEVAČKI OBIČAJI

Priskakanje vatre ko kadgod

U Maloj Bosni se već godinama radi na očuvanju bunjevački običaja, najvećma kroz rad Udruženja građana „Bunjevačka vila" koje u svojem programu, izmed ostalog, niguje i program „Priskakanje vatre na Svetog Ivana Cvitnjaka". Na dan litnje dugodnevice, 24. juna, i ove godine se priskakala vatra, al ne samo to – organizatori su okupljenje podsitili zašto se vatra priskače, te zašto je to našim starima bilo važno prid žetvu. Upravo je zbog te povezanosti za žitom i zlatnim zrnom, i ovo jedan od programa koji je uvršćen u program obilužavanja nacionalnog praznika Bunjevaca – „Dana Dužijance"-

Vatru su, ko jedan od četri najbitnija elementa života, ljudi uvik poštivali i davali su joj veliki značaj u svojim običajima.

– Naša ideja koja traje već godinama je ista – da pokušamo one starije žitelje Male Bosne, ali i sve naše prijatelje, podsitit na stare običaje vezane za priskakanje vatre, te da mlađe generacije naučimo čemugod novom i povežemo ih sa tradicijom – objašnjava **Nela Ivić** iz Udruženja građana „Bunjevačka vila" koje stoji iza organizacije.

Po virovanju, na Svetog Ivana Cvitnjaka, žito pristaje s svojim rastom, te počima proces intenzivnog „nalivanja" zrna.

– Uvik se gledalo da bude velika vatra, jer je to bila i prilika da se momci posebno dokažu po hrabrosti i spretnosti, naravno, prid divojkama. Kadgod je ovo bio jedan vid okupljanja med ljudima na selu, druženja i zabave, pa i prilike da se mladi momci i divojke susritnu. Vatre su gorile na salašima, okupljali bi se komšije, prijatelji, a naritko su bili pozivani i svirci, pa bi posli bilo organizovano i kolo.

Marko Marić i Nela Ivić

Zbog običaja vezani za žito, ovaj program je uvršćen i u program obilužavanja nacionalnog praznika Bunjevaca – „Dana Dužijance".

– Osim datuma i povezanosti sa žitom, ovaj običaj niguje poseban odnos Bunjevaca prema plodnoj zemlji. Zato je i običaj da se gar od ugašene vatre nosi na njivu, a to je kadgod pridstavljalo element zaštite od nevrimena, oluje, udara groma i požara. Inače, i sama vatra je pridstavljala element zaštite, baš ko i običaj da se u žeravi nakon što se vatra stiša, „operu" ruke i noge kako ne bi bilo žuljova i drugi problema koji bi mogli usporit važan poso skidanja roda. Dakle, jasno je da je ovo jedan stari običaj koji svoje poriklo vuče još iz paganski vrimena – nastavlja Nela Ivić, te dodaje da su ispleteni vinci od ivanjskog cvića kačeni na salaše radi zaštite, al i da su vinci pridviđali bračnu sriću divojaka.

Ivana Tikvicki je jedna od divojaka koja je učestvovala u priskanju vatre. Prilika da bude dio programa, da obuče bunjevačku nošnju i učestvuje u čuvanju jednog lipog običaja oberučke je prihvaćena.

– Idem i na časove bunjevačkog u školi, tako da smo se i tamo upoznali s ovakvim običajima i uživam u priliki bit sad i dio cile manifestacije. Raduje se cilo moje društvo iz škule, a ovo je šansa da mištanima Male Bosne pokažemo jedan dio naše tradicije.

Kad salaš „oživi”

U okviru čuvanja običaja priskakanja vatre na Svetog Ivana Cvitnjaka, nuz aktivnosti u Maloj Bosni, Udruženje građana „Bunjevačka vila” je, zajedno s Kulturno-umitničkim društvom „Aleksandrovo” pripavilo program na salašu **bać Grge Pećerića** na Bikovu.

Ideja je bila prikazat priskakanje vatre kako je kadgod bilo, na autentičnom salašu, nuz cure i momke u nošnjama, prid salašom domaćina. Kako je u centru pažnje bila vatra, koja je „dobar sluga, a loš gospodar”, bać Grgo se potrudio pripravit i fenjere i lampaše, za što potpuniji utisak kadgodašnjeg života na salašima.

Poznato je već otprija da ko pravi domaćin bać Grgo uživa kad njegov salaš, koji stoji malo usamljeno u bačkoj ravnici, oživi, a ovaj put je oduševljenje bilo još veće – tim prija što je mladost ispunila avliju, a ni mračak koji je pado nije mogo sakrit nasmijana lica, obasjana vatrom koja se lagano trnila.

N. S.

Kako i prethodni godina o vatri se brinio **Marko Nimčević**. On je, koristeći kuružnju održavo vatru, staro se da one ostane „dobar sluga” i ne postane „loš gospodar”, al je bio i prvi koji je vatru priskočio, dajući primer mlađima.

– Sićam se kako je bilo i kad sam bio mlad, a paljenje i priskakanje vatre najavljivalo je žetvu koja slidi. U mom kraju, kada nije bilo toliko kuća, gledalo se da se vatra pali na „tromeđi”, pa da se onda sastanemo ko mladi, priskačemo vatru i proveselimo se. Kasnije su ti običaji nestajali, a sad mi je drago što imam priliku opet se sitit kako je to kadgod bilo, al i pomoć ovim mlađim naraštajima.

Okupljene u Maloj Bosni pozdravio je i **Marko Marić**, pomoćnik gradonačelnika Subatice, koji je podvuko posebnost Subatice u nigovanju različitosti.

– Naša varoš je pripoznatljiva po izuzetnoj toleranciji prema svim nacionalnim manjinama i uvik se trudimo da se velik dio običaja sačuva, da pokažemo jedni drugima ono što nigujemo. Velik broj nacionalni manjina i veliki broj tako lipi običaja su pravo bogatstvo naše varoši – poručio je Marić.

Tom prilikom je pridstavljena i prigodna foto-monografija koja biluži kako se to u Maloj Bosni čuva ovaj običaj.

– Ideja je bila da na jednom mistu pokažemo kako se to kod nas u Maloj Bosni priskače vatra, s fotografijama od prijašnji godina, al nuz prigodan tekst koji svima koji uzmu prilog u ruke, mogu saznat pojedinosti oko ovog lipog običaja.

Organizatori su se zafalili svima koji su pomogli, a zafalnice su dobili i **Marko Marić**, u ime Varoši Subatice, **Vinko Stantić**, u ime MZ „Mala Bosna”, te **Tihomir Vrbanović**, ko pridsidnik Izvršnog odbora Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

N. S.

NAUČNA TRIBINA „BUNJEVCI JUČE, DANAS, SUTRA I DALJE PERSPEKTIVE”

Putokazi za razradu Strategije Bunjevaca

U prostorijama „Bunjevačke matice” u Subatici u četvrtak, 22. juna, održana je tribina „Bunjevci juče, danas, sutra i dalje perspektive” na kojoj je **prof. dr Aleksandar Raič** dao jednu analizu trenutnog stanja u bunjevačkoj zajednici, a posebno s osvrtom na rezultate popisa stanovništva.

Okupljene je ko uvodničar prvo pozdravio **Aleksandar Bošnjak**, član Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, koji je nedavno dobio zaduženje da koordiniše aktivnostima koje će dovest do pisanja Strategije razvoja Bunjevaca u narednom periodu.

On je prof. dr Raiča pridstavio ko čovika koji je tušta piso i tušta doprino održanju nacionalne svisti Bunjevaca, te je istako kako mu je posebna čast što je rič o njegovog sugrađaninu iz Sombora.

– Prof. dr Raič se do sad tušta bavio nama, Bunjevcima, i dao je jedan izuzetno velik doprinos u smislu pisanog materijala, analize našeg trenutno položaja, pa i perspektiva naše zajednice. Znate da je NSBNM zauzo stav da je bitno i potribno uradit novu Strategiju razvoja i očuvanja bunjevačke nacije i mislim da će i dosadašnja dila i ono što dalje bude radio prof. dr Raič bit od velikog značaja za ovu novu Strategiju i one koje nas čekaje u budućnosti – kazo je Bošnjak.

Prof. dr Raič je na početku tribine kazo da je tema ispala znatno obimnija nego što je zamišljo, te da je povod bio ono što je sve zateklo

Aleksandar Bošnjak i Aleksandar Raič

– pad brojnosti Bunjevaca po najnovijem popisu u iznosu od 35%, izmed dva popisa.

– To je nenadana pojava koja podstiče na razmišljanje i traži odgovore. Temu sam analiziro, tragajuć za postavljanjom samog problema. Ne možemo se samo zadržat na čisto demografskim socio-biološkim aspektima, moramo pokrenit to pitanje ko vridnosno, političko, strateško. Ovo je postavljanje te teme na koje strateške aspekte se triba orijentisat, kako bi i sami razradili strategiju razvoja Bunjevaca – poručio je na početku prof. dr Raič.

U izjavi za medije Raič je također podvuko da su rezultati poslidnjeg popisa stanovništva bili povod da se napravi jedna detaljna analiza.

– Smanjenje brojnosti je opšta pojava koja dotiče sve manjine koje su brojčano manje, dok je srpski narod manje zavaćen. Kad divanimo o Bunjevcima, triba imat u vidu jedan širi kontekst u kojem se javlja taj problem depopulacije. Ostaje otvoreno pitanje kako se organizovat, kako kulturni život dovest do jednog stanja u kojem će Bunjevci, ko manjina, povest više pažnje o ovom problemu i kako će izać iz, čisto biološki posmatrano „bile kuge”. Al, i više kako taj etnokulturni proces čini otpornijim na pojave koje se javljaje, procese koji dotiču cilu Evropu – divani Raič.

On je nastavio kako tušta stvari utiče na otpornost mali naroda da se razvijaje, ne da se povuku u svoju ćošu samo da prižive, nego da savladavaje probleme sa kojima se i veliki narodi teško nose. U takvim okolnostima nije mali broj oni koji su neizjašnjeni, odnosno oni čiji je status nepoznat.

– Taki proces traje već duže vrimena, a radi se o pojavi odustajanja od javnog izražavanja svojeg etniciteta i nacionalnosti. Ovo nije ništa neočekivano, nego se sad oštrije pojavljiva. Tu je i pitanje obrazovanja, odnosno škulskog sistema. Mladi ljudi se tokom škulovanja povezivaje sa drugim etnicitetima, pa se namiće pitanje kako stvorit jedan društveni „eko-sistem” kojem će se mladi ljudi povezivat i stvarat porodice.

Prof. dr Raič podvlači i pitanje formiranja društveni oblika komunikacije.

– Zapazio sam da naši Bunjevci ne održavaje dovoljno intenzivne odnose sa Bunjevcima u Mađarskoj, s našim komšijama. Kako „renovirat” te odnose? Kako da se kulture koje su išle u različitim pravcima državne politike razvijaje dalje. Postoje i na strani Bunjevaca u Mađarskoj lipi rezultati, i kod nas je kultura unapređena i tu bi tribalo pronać rišenje. Eto, Mađari imaje redovne godišnje kulturne događaje koji imaje i funkciju da se mladi ljudi povezivaje. Što se mog primera tiče, završio sam škulovanje, a da nisam sustrio ni jednog Bunjevca el Bunjevku.

Bunjevci su tokom protekli vikova pokazali „žilavost”, odolili su brojnim izazovima, a sad je pitanje šta radit u ovoj situaciji, da smo moždar u situaciju da se nalazimo u momentu kad je na satu „pet do dvanajst”.

– Jedan mađarski istraživač Ištvan Feher je zaključio da Mađarska ima ne pet, nego je u toku poslidnji minut da se nađu načini kako bi se pomoglo manjinama. Što se Bunjevaca tiče, tu je i pitanje odnosa s Hrvatskom, od-

nosno Bunjevaca u Hrvatskoj. Kaki je status Bunjevaca u Hrvatskoj, kaka je strategija integracije... Pitanje je di o tom divanit, kako temu učinit javnom.

U svojem komentaru na pridavanje **Veljko Vojnić**, pridsidnik „Bunjevačke matice", divanio je i o procesu globalizacije koji utiče da sve manjinske zajednice na svitu imaje problem sličan ko Bunjevci – a to je njevo brojčano smanjivanje – jel globalizacija poništava i nacionalne identitete.

– Pitanje je kako se mi možmo oduprit svim tim procesima – nema drugi izlaza osim razvoja institucija, di smo na dobrom putu zafaljujuć državi. Ne možemo se volonterski bavit pitanjom Bunjevaca i po sopstvenom osićanju – to mora bit čvrsto oslonjeno na institucije. Triba nam i snažan politički subjekat kako bi zaokružili proces formiranja snažni institucija – istako je Vojnić.

N. S.

NACIONALNI SAVIT BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE I MATICA SRPSKA NAJAVILI JOŠ BOLJE ODNOSE

Protokol o saradnji – čvrst osnov za budućnost

Još jedan važan korak ka što boljem uspostavljanju odnosa izmed bunjevački institucija i ključni institucija koje rade u Srbiji, matičnoj državi Bunjevaca, napravljen je kroz potpisivanje Protokola o saradnji Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine i Matice srpske. Protokol je potpisan u ponediljak, 19. juna, u prostorijama UG „Bunjevačka matica", al je jasno da saradnja izmed NSBNM i Matice srpke ne počima tog dana. Ona je dugotrajna i plodonosna, a sad će bit još čvršća.

Veljko Vojnić

– Ovo je za Nacionalni savit i cilu zajednicu velik dan, ponosni smo na mogućnost da dostignemo jedan profesionalni nivo iz oblasti nauke. Pridstavili smo i brojna izdanja koja su u poslidnji četrdesetak godina izašla u saradnji s Maticom srpskom, al se triba sitit i istorije i davni vrimena. Krajom 19. vika je izdata istorijska knjiga „O Bunjevcima" autora Ivana Ivanića, iza koje stoji takođe Matica srpska. Radimo sad na „Istoriji bački Bunjevaca", a mnoge stvari su nam postale dostupne nuz saradnju s Maticom srpskom – kazala je **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica NSBNM.

Suzana Kujundžić Ostojić i Srđan Šljukić

Memorandum je potpisan na dan rođenja biskupa **Ivana Antunovića** – ne slučajno.

– Ako se osvrnemo oko sebe i pogledamo istoriju, Antunović je najveći bunjevački rodoljub koji je počo organizovat Bunjevce i budit njevu nacionalnu svist. Idući putom i nuz ideje koje je on zacrto, mi smo danas stigli do mnogi ciljova. Bunjevci smo, čuvamo svoje ime i autohtonost, danas imamo svoj jezik, kulturu, obrazovanje, informisanje – dodaje dr Kujundžić Ostojić, te nuz izdanje **Ivana Ivanića** iz 1894. godine, podvlači „Bunjevački rječnik" iz 1990. godine i prvi naučni skup 2007. koji je rađen u saradnji s Maticom srpskom.

U ime Matice srpske Protokol o saradnji potpiso je potpridsidnik **prof. dr Srđan Šljukić** koji je u svojem obraćanju dodo ličnu notu i kazo kako je odrasto u Somboru, di su Bunjevci, prija svega, bili prijatelji, komšije i rodbina.

– Bunjevačka zajednica i Nacionalni savit obavljaje jedan izuzetno važan poso kada je rič o identitetu i identitetskim pitanjima, pa i u saradnji s Maticom srpskom. U toku je jedan važan projekat koji se tiče istorije Bunjevaca na kome se radi zajedno. Očekivamo da potpisivanjom ovog Protokola dobijemo jedan čvrst formalni okvir koji će bit osnov jedne buduće saradnje izmed Matice i Savita, u kojem ćemo imat razminu različiti projekata, naučni tribina, predavanja i slični aktivnosti, na obostranu korist. Kad je rič o našoj saradnji ona ima duboke korene, koja seže u 19. vik – dodaje prof. dr Šljukić.

Prisutne je pozdravio i **Veljko Vojnić**, pridsidnik „Bunjevačke matice" koji je pozdravio potpisivanje ovakvog Protokola.

– Ovim potpismo mi kažemo hvala Matici srpskoj za sve ono što je radila, pomagala nam je u brojnim izdanjima, savitima, zastupanjima. Radujemo se našoj daljoj saradnji! – kazo je Vojnić.

N. S.

DANI BUNJEVAČKOG MATERNJEG JEZIKA

Kontinuitet i odgovornost

Iako se Međunarodni dan maternjeg jezika obilužava 21. februara, u bunjevačkoj zajednici je ponediljak, 26. jun, proteko nuz posebno poklonjenu pažnju bunjevačkom jeziku, kroz program „Dani bunjevačkog maternjeg jezika", jedan od programa u okviru obilužavanja nacionalnog praznika Bunjevaca „Dana Dužijance".

– Tad kad se obilužava Dan maternjeg jezika imali smo tušta obaveza koje je tribalo posvršavat, bili smo malo i brez novaca, pa smo i čekali bolje dane. Sad, kad se završio još jedan ciklus u obrazovanju, u smislu svršetka još jedne školske godine, dobro je divanit o bunjevačkom jeziku – divani **dr Suzana Kujundžić Ostojić** u ime Bunjevačkog edukativnog i istraživačkog centra „Ambrozije Šarčević" koji je i organizator ove tribine.

Okupljeni učesnici, med kojima su bili i pridavači bunjevačkog u škulama, prvo su pogledali dokumentarni film o istoriji jezika.

Suzana Kujundžić Ostojić

– To je bilo važno za naše pridavačke, kako bi shvatili da je to što oni sad pridaju kogod vikovima čuvo. Na bunjevačkom jeziku se pisalo, na bunjevačkom su i knjige pisane. Bila je to prilika da pridavači vide u stvari kontinuitet bunjevačkog, al i da vide kolika je odgovornost na njima – dodaje dr Kujundžić Ostojić.

Dio divana je bio odvojen i za stanje u škulama, kaka je bila lanjska škulska godina za one koji su išli na bunjevački, te kake su perspektive za narednu škulsku godinu.

– Radili smo i jedan jezički test, koji je sadržo i nike od riči koje pridstavljaje problem. Da bi taki riči bilo što manje, ovaki radionica će bit što više, jel nam je važno da dica nauče pravilno bunjevački. Biće i promina pridavača bunjevačkog, pa i koristim priliku pozvat sve mlade učitelje koji su zainteresovani nek nam se pridruže. Želja nam je da u narednoj škulskoj godini krenemo s novom energijom i sa što više đaka – divani dr Kujundžić Ostojić, te dodaje kako je u toku izrada „Pravopisa bunjevačkog jezika", odnosno da rukopis triba bit gotov do kraja godine, te potom slide pripravljanje za štampu, lektorisanje...

Prema ričima **Jadranke Tikvicki**, pridsidnice Odbora za obrazovanje u Nacionanom savitu bunjevačke nacionalne manjine, još nema tačnog broja đaka koji će ić na bunjevački od naredne škulske godine, al je i izvesno da će anketiranje bit ponovoljeno i u septembru, jel je škulska godina svršena ranije.

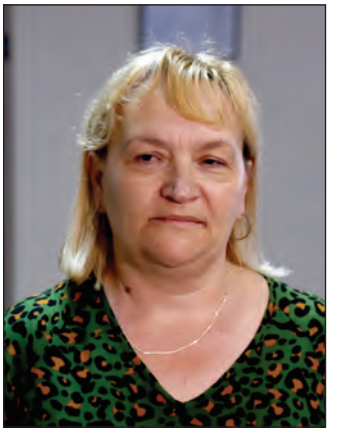

Jadranka Tikvicki

– Moramo posebno skrenit pažnju onima koji su završilu osnovnu škulu da bunjevački mogu nastavit nigovat, odnosno da take časove mogu imat i u sridnjim škulama. Iako je škulska godina gotova, aktivnosti nisu, i dok se prave planovi za narednu škulsku godinu, a učesnicima sridnji škula i dalje radimo. Priko raspusta obično realizujemo kaki projekat, a ovog lita pripravljamo jedan kraći film koji će otkrit mnoge zanimljivosti o Manojlović palati u kojoj se nalazi i naša „Bunjevačka matica" – kazala je Jadranka Tikvicki.

Završavanje nastave prija nego što je to bilo planirano nije značajno uticalo na dinamiku za predmet bunjevačkog jezik s elementima nacionalne kulture.

– Mi smo svakako poslidnje dvi nedilje radili vannastavne aktivnosti, a što se tiče moji đaka iz OŠ „Pionir" iz Starog Žednika, obalazili smo selo i radili sve ono što je i inače blisko našim aktivnostima.

Pridsidnica Odbora za obrazovanje u NSBNM iskoristila je priliku pofalit sve pridavače bunjevačkog koji su izneli niz aktivnosti, te istakla da se protekla škulska godina mož okarakterisat uspišnom.

– Imamo već i dosta novi ideja, a kako bude završena „Bunjevačka kuća", nama će se cigurno otvorit i prostor za razvijanje velikog broja aktivnosti. **N. S.**

U „BUNJEVAČKOJ MATICI" ODRŽANO PRIDAVANJE O LUKI SUČIĆU

Tragovi koji se vide i danas

U okviru obilužavanja nacionalnog praznika Bunjevaca – „Dana Dužijance" i ove godine se pripravlja bogat program, koncipiran tako da u njemu mogu uživat svi, odnosno da svako mož pronać dio koji mu je posebno zanimljiv. Tako je, u organizaciji Bunjevačkog edukativnog i istraživačkog centra „Ambrozije Šarčević", u prostorijama „Bunjevačke matice", održano je pridavanje o znamenitom Bunjevcu, ratniku i subatičkom kapetanu **Luki Sučiću**, kroz temu „Prilog bunjevačkoj istoriji – biografija kapetana Luke Sučića".

Milan Stepanović

– Trudili smo se da u okviru obilužavanja „Dana Dužijance" imamo raznovrsne teme, a ovo je bilo istorijsko veče posvećeno jednom zaista velikom imenu kod Bunjevaca. Pripada sad već dalekoj istoriji koja pomalo blidi i koja postaje nepoznata ljudima, pa je ovo veče svakako zgodno da se te biografije podsitimo. Ovo je uvod u još jedan veliki projekat koji se radi – izdanje „Plemićke porodice bački Bunjevaca". Ta knjiga triba ugleda svitlost dana u novembru, a biće obrađeno 57 porodica s njevim biografijama, grbovima i svim ostalim detaljima. Ovo je samo početak, a oba projekta su dio jednog još većeg projekta – „Istorije bački Bunjevaca" – objašnjava **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, isprid BEIC „Ambrozije Šarčević".

O Sučiću je divanio **Milan Stepanović** iz Sombora, publicista koji se pridano bavi zavičajnom istorijom. On je Sučića svrsto med znamenite Bunjevce ko što su **Dominik Marković** i **Đuro Vidaković**.

– Sučić je treći do tog „trougla", a do kraja 17. vika nije bilo med bačkim Bunjevcima toliko znameniti ljudi, ko što su njih trojica – kazo je Stepanović na početku.

Sučić je posebno značajan za Subaticu, ne samo da je bio prvi kapetan subatički militara, već je radio na procesu dobijanja statusa „vojničkog šanca", na neki način je udario temelje današnjeg subatičkog urbaniteta, smatra Stepanović.

– Poriklom je iz okoline Livna, došo je u Bačku 1687. godine, i o njemu postoji dosta podataka iz razni izvištaja, zna se tačno i kako je izgledo, što je ritko za tadašnje opise. Imo je, izmed ostalog, dugu bilu bradu koju je za vrime bitaka stavljo iza leđa da mu ne bi smetala. Umro je krajom decembra 1705. godine i saranjen je u subatičkom Franjevačkom samostanu.

Sem što je ostavio veliko nasliđe Subatice ko urbane sridine, ostavio je i svoje naslidnike koji su upravljali Subaticom slideći četrdesetak godina, skoro do polovine 18. vika...

– Porodica je bila jedna od najuticajini u Subatici, a taj uticaj se ostio i kasnije, kad je Subatica uveliko dobila privilegije trgovačkog sridišta, kasnije i status „slobodnog kraljevskog grada" 1779. godine. Jedan od njegovi indirektni potomaka bio je i prvi subatički gradonačelnik Vidak Sučić. Bila je to izuzetno uticajna porodica sve do prve polovine 19. vika, kad se polako razgranavaje i sele se iz Subatice, pa ji ima u Pačiru, Staroj Moravici, Baji, Đeru, Sekešfehervaru, Budimpešti... Dobar dio te porodice je onda mađarizovan, što je bio čest slučaj s tadašnjim bunjevačkim bogatim plemićkim porodicama.

Tragove koje je Sučić ostavio su vidljivi i danas, i štogod više od tri vika od njegove smrti, a Subotica dobar dio današnjeg pripoznatljivog urbaniteta duguje onim temeljima koje je postavio Luka Sučić tokom osamnajst godina svojeg upravljanja varoši.

– U Subatici postoji ulica Luke Sučića, al ostaje utisak da se ovaj grad još uvek nije na pravi način odužio prema čoviku čije nasliđe baštinimo vikovima unatrag, al to nije samo boljka Subatice – ističe Stepanović i na kraju dodaje da će i u pridstojećoj knjigi „Plemićke porodice bački Bunjevaca" jedan veliki odiljak bit upravo posvećen porodici Sučić.

Obilje informacija prinešeni tako da pobude interesovanje gostivi, baš ko što Milan Stepanović inače i radi, učinilo je Sučića bar na par dana vidljivijim u varoši u čijoj je izgradnji i te kako dao značajan doprinos, a svakako ostaje utisak da se Subatica Sučiću tek triba odužit na pravi način.

N. S.

U BAJMAKU ODRŽANA TRADICIONALNA „SMOTRA FOLKLORA”

Jubilej – 60. okupljanje folkloraca u Bajmaku

Svečano je bilo u Bajmaku 24. juna, a taj dan je dono i proslavu jednog značajnog jubileja – šezdesete „Međunarodne smotre foklora” koju je organizovalo Kulturno-prosvitno društvo „Jedinstvo-Eđšeg”. Oko 400 učesnika iz Srbije, al i inostranstva, prodefilovalo je Bajmakom i učinila jubilarno izdanje još vridnijim.

Ivan Pešut, pridsidnik KPD „Jedinstvo-Eđšeg”, potvrdio je kako je ova smotra jedna od najveći u proteklom periodu.

– Imali smo velik broj učesnika iz petnajstak kudova, a gosti su nam bili i iz inostranstvam odnosno iz Mađarske i Hrvatske, a računamo i goste iz Rumunije koji su krenili, al su imali problema na granici. Naš cilj je svi ovi decenija isti – da nigujemo naš folklor, da dicu naučimo tradiciji, kako ona ne bi očla u zaborav, nego bi se čuvala ko dio naše kulture.

Tokom ceremonije svečanog otvaranja goste su pozdravili i **Marko Marjanušić**, jedan od dugogodišnji koreografa KPD „Jedinstvo-Eđšeg”; al i **Srboljub Nakić**, jedan od osnivača.

– Naše društvo je osnovano 1957. godine, a smotra je krenila od 1963. godine. Tako da sam imo čast da doživim svaku smotru i da prisustvujem pravljenju jedne izuzetne tradicije – divani Nakić, pa se sića kako je to bilo prve godine:

– Prva godina je, spram kasniji, bila vrlo siromašna. Krenili smo sa pet kulturno-umitnički društava, al smo napridovali, pa smo došli do situacije da učestvuje i priko dvadeset KUD-ova. Koliko se sićam, kogod od članova je vidio kako smotru u drugom mistu, pa se i pojavila ideja da i mi pripravimo štogod što će bit naše i eto, uspili smo. Lipo je sad vidit da jedna ideja i dalje traje, da je omladina i dalje željna druženja i igre. Jeste, vrime se prominilo, al je folklor osto isti, igre su ostale manje-više sve po starom.

Med redovnim gostima je i Kulturno-umitničko društvo „Bratstvo” koje se ove godine pridstavilo s igrama iz Mačve.

– Poslali smo tri koreografije, pa su onda organizatori birali ko će se kako pridstavit, kako se ne bi koreografije ponavljale. Inače, na ovoj smotri sam prvi put bio 1973. godine, tad ko folklorac, a i posli smo često dolazili. Drago mi je što ovaka smotra postoji u našoj okolini, a sa KPD „Jedinstvo-Ešđeg” imamo dobru saradnju. Držali smo i mi u Bajmaku par koncerata, tu smo dovodili i naše goste – kaže **Antuš Romić** iz KUDŽ „Bratstvo”.

Ni **Ljiljana Bjelivuk** iz KUD „Đurđevak” iz Kljajićeva nije prvi put na smotri u Bajmaku.

– Imali smo jednu dužu pauzu, al nam se sad ukazala prilika da se vratimo kod naši prijatelja. Ovake smotre su važne, pogotovo za dicu koja će imat priliku pokazat šta su naučila tokom godine, al i ovake smotre su čuvari tradicije. Osim nastupa, tu je i element upoznavanja drugi sridina, različiti kultura, al stvaranje novi prijateljstava.

Vesna Takač iz KUD „Aleksandrovo” kaže kako za smotru u Bajmaku zna od kako se druži s folklorom.

– Svake godine dolazimo, i kad pravimo naš kalendar aktivnosti tokom godine, uvik zaokružimo dane kad je smotra u Bajmaku, i tako je već cigurno četrdeset godina. Drago nam je što ovaka smotra opstaje, znamo svi dobro koliko je teško štogod pokrenit, pa onda i održat i to već šest decenija. Osim što imamo priliku nastupit i družit se, ovaki skupovi i donose svakom od nas nove ideje. Što se nas tiče, mi sezonu sprovodimo kroz tušta nastupa, al i naš tradicionalni festival „Vojvodina kroz pismu i igru”, te godišnji koncert, a sad nam je ideja da moždar okupimo na jednom mistu folklorna društva svi nacionalni manjine, pa da se onda zajedno pridstavimo.

I dok su se na bini ređali dica, mladi i veterani, dok su se slagali taktovi bunjevački, srpski, mađarski i svi drugi igara, publika je uvik jednakim aplauzom potvrdila ono što su naši sagovornici divanili – folklor je element koji spaja. **N. S.**

U VAROŠKOM MUZEJU IZVEDENA PRIDSTAVA „RADOVANKA III”

Kad ne postoje priprike

U Varoškom muzeju u Subatici, jednoj od ustanova od značaja za bunjevačku zajednicu je u petak, 16. juna, izvedena pridstava „Radovanka III”. Osim što naslovom malo odudara od čuvenog dila **Dušana Kovačevića**, ova pridstava je specifična i po tom što u njoj igraje uglavnom članovu Udruženja slipi i slabovidi iz Subatice, med kojima su i glumci koji su bunjevačkog porikla.

Jedan od oni koji su dali velik doprinos realizaciji pridstave je svakako reditelj **Branislav Trifković** koji će kazat kako je ovo jedan projekat koji cigurno nikog neće ostavit ravnodušnim.

– Sve smo pripravili na osnovu čiste ljubavi. Dakle, ljubav, emocija, povirenje i jedno ogromno drugatstvo su nam bili bitni, a nuz taki rad će pridstava „doć” el neće, a „došla je”. Osim tog, steko sam prijatelje za cio život i to mi je dovoljno, a pridstava je onako, nuzput. Ona je napravila velik priokret za živote glumaca, što je meni bilo značajni, al i priokret u mojem životu, što je njima bilo značajno. I taka zajednička „hemija” je donela štogod što se zove „Radovanka III” – divani Trifković, pa podvlači:

– Najbitnije je to što pridstava nikog ne ostavlja radnovušnim. Sminjivaje se smijanje i suze, kako kako kod aktera na sceni, tako i med nama koju stojima iza pridstave. Pridstavu smo prikazali i z Subatici i u Novom Sadu, i svi su bili oduševljeni, a u isto vrime i zbunjeni, srićni i pomalo tužni.

Glavna uloga je povirena **Karmeli Kurtović**, a ona svidoči o jednom pridanom radu i velikom međusobnom povirenju.

– Imali smo premijeri 5. novembra prošle godine, pa onda reprizu, gostovali smo i u Novom Sadu, a sad smo u Varoškom muzeju. Počeli smo cio projekat još prošle godine, tokom marta-aprila i radili smo svi zajedno, uporno i vridno. Kažu svi, koji dođu na pridstavu, da je dobro ispalo.

Poseban izazov je pridstavljalo i to da su glumci slabovidi, el u potpunosti slipi. Oni su, međutim, svoj dio posla odradili tako da zaslužuju svaku pofalu.

– Imali smo zdravo tušta pomoći od Branislava i Maje Gvozdenović. Nuz nas je bila i osoba koja vidi i koja nam je pomagala. Sve je bilo osmišljeno tako da se krećemo po određenim putokazima, kako se ne bi pogubili na sceni. Nije bilo ništa komplikovano, a opet je bilo zabavno i svako će moć kazat da mu je bilo lipo. Svi smo puni elana i oduševljenja, svi smo inspirisani, pa je moguće da će bit još kaki novi projekata.

Priliku da se oproba ko glumica imala je i **Tajana Bulajić** koja je i nastupala u jednoj od pridstava u bunjevačkoj zajednici, u okviru rada amaterske glumačke sekcije KUD „Bunjevka”.

– Sad sam bila u ulogi Katice, vozača ladnjače, jedne muškobanjaste osobe i osićala sam se dobro, uloga mi je ležala. Kroz obadva projekta, i onaj u bunjevačkoj zajednici i ovaj kroz Udruženje slipi i slabovidi, prisutna je bila jedna velika ljubav prema pozorištu, al i velika pažnja divni ljudi oko nas.

Kako učesnici pridstave nisu profesionalni glumci bilo je zanimljivo i saznat kako su se nosili sa tremom.

– Treme je, naravno, bilo, pogotovo kad sam znala da ima koga od moji u publiki. Al, trema se pobidi, kreneš i glumiš, pripovidaš. Moždar pogrišim, moždar ne, al na kraju je tu taj aplauz koji ti probudi jednu unutrašnju snagu koja je svima nama i te kako potribna – dodaje Tajana Bulajić.

N. S.

Branislav Trifković

Karmela Kurtović

KROZ ŽIVOT BUNJEVACA

Jul – misec kruva

Jul močvaran svačemu je kvaran, kazali su naši stari, znajuć da julske kiše mogu napravit dosta štete, jel je jul misec, misec kruva.

Smatra se da su prve sorte žita nađene kod grada Jerihona, al cigurno ga je bilo od postanka svita, kad je Bog kazo prvim ljudima što vidimo iz knjige Postanka 1:19: „U znoju lica svog ist ćeš kruv, dok se ne vratiš u zemlju od koje si posto". Ris je kadgod bio težak, al zdravo cinjen poso. Tako je obezbeđivo svagdašnji kruv za cilu godinu. Svršetak risa se slavio, zafaljivalo se Bogu za kruv od novog žita, i tako je nastala dužijanca.

Da bi se svatila dužijanca, triba znat kako se kadgod dolazilo do kruva, što je svitu bila najvažnija rana. Bunjevci su kruv zdravo cinili i poštivali. Kako bogataši, tako i oni malo siromašniji i brezzemljaši. Naši su prici radili i teže poslove od risa. Na primer, branje kuruza po vlažnoj ladnoj jeseni, sičenje i vezivanje teške kuružne i sadivanje u klupe, pa vađenje šećerne ripe ručno, po ladnom i blatnjavom vrimenu, košenje trske po zalađenom dolu i po snigu. Nikom nije ni palo na pamet da kakogod proslavi svršetak tog posla. Proslava je pripala jedino risu, a ne toliko čerez teškog posla, već zbog kruva od novog žita. I to je pravi smisao dužijance. Najvažnije je bilo da ima kruva zadosta.

„Mokar juli sriću guli"

Kiša je škodila zrilom žitu, jel mu je kvalitet bio manji. Ako se zaintači padat kiša, žito je znalo isklijat u vlatu. Bilo je ušuškano u plivu pa ako je mokro friško isklija. Znalo je klijat i u krstinama i na kamari je znalo vlaće pozelenit. Tako isklijano žito je bilo loše, pa se nije hasniralo za kruv, već se davalo josagu. Zato se u risu tako žurilo radit dok je lipo vrime.

Brige su izazivale oluje, ampe, led i tušta kiše, jel se mokro i vlažno žito nije moglo kosit ni vrć.

Ris i dužijance

Risari su uvik zgađali da ris završe prid podne. Ako je tribalo, požurili su da završe do podne, a ako je bilo manje onda su malo oklivali. Risaruša koja je bila spretna, oplela bi vinac,a svi drugi su se zakitili sa po dva vlata žita, muškarci za šešir, a risaruše pripnu na leveš pa je izgledalo ko perlice. Tako nakićeni i veseli uzmu svoj alat i krenu na salaš. Prvi su išli bandaš i bandašica, a svi drugi za njima u paru, veseli i s pismom. Dica, kad su čuli pismu, dotrčali su i javili gazdi da iđu risari, pa bi otvorili širom kapiju. Gazda, gazdarica i sva druga čeljad, bireši, sluškinje i dica, dočekali su risare prid salašom. Risari su se kod svakog gazde slično pozdravljali: „Faljen Isus gazda, ris je fala Bogu gotov. Sve smo uradili kako smo najbolje znali, nećete nać zamirke sve je išlo po planu. Ima toliko i toliko krstina žita". Na to bi njim gazda odgovorio: „Amen i uvik fala dragom Bogu na dobrom žitu i lipom vrimenu, a vama fala za vaš trud i rad". Onda bandaš prida gazdarici vinac od žita, a ona ga unese u ambetuš i obisi na zid. Tamo vinac ostane dogodine, do novog risa.

Posli su risari i risaruše očli kod bunara umit se i malo sprat prašinu, obuć čisto ruvo koje su poneli da se mogu prisvuć. Reduše su sastavile velike astale isprid salaša u ladu, ispod kakog drača el brista, i pomećali dugačke klupe da svi mogu posidat. Svi su zajedno užnali, gazda i gazdarica, sva čeljad, dica, risar i risaruše. Prvo su svi zajedno izmolili na glas „Očenaš", onda je gazda nazdravio s rakijom da malo saperu grlo od prašine, pa je počela užna. Kokošija čorba, meso iz čorbe i sos od višanja, paprikaš i salata od krastavaca. Na kraju je bilo pogače s makom, sirom i s višnjama, a bilo je i malo vina. Posli su se šalili, pripovidali kojekake zgode, a ako je kogod imo harmoniku, onda je bilo veselje, slavilo se, pivalo i igralo. I oni koji su sami svoje žito kosili, i oni su se skupili dvoji-troji zajedno i proslavili dužijancu slično ko ovi.

Ovako se na bunjevački salašima slavila dužijanca i prinosila s kolina na kolino, još zdravo prija nek što su počele crkvene dužijance. Kad je počo Drugi svitski rat, koji je dono velike promine u životu, onda su se ove dužijance nažalost počele gubit i nestajat.

Vršidba

Ovaj lipi običaj zafale Bogu za kruv je bio od velike kulturne vridnosti, što je ocinio i svećenik Blaško Rajić. Kasnije, da bi se sačuvala od zaborava i još više ulipšala, dužijanca je uvedena u crkvene svečanosti. Te dužijance su bile slične današnjoj. Bandašica u bilom ruvu, bandaš u odilu, a risari i risaruše u narodnim nošnjama, a uveče se održavalo kolo kod bandašice. Kad prođe dužijanca, onda se čeljad malo odmorila, pa su vozili žito u kamare. Spremili su zaprežna kola i nuz lotre svezali pomoćnice, a priko pomoćnica čatlove i na to slagali snopove žita. Žito se nosilo kod salaša, pa se dilo u kamare, obično su ljudi mobovali da što prija završe kamaru, da ne bi zakislo ako naiđe kiša. Jel kadgod nije bilo ti veliki najlonski i drugi ponjava da se kamara pokrije. Kod kamare su nalivena dva bureta vode, ako bi se ne daj Bože žito zapalilo da se oma mož počet polivat. Mašina vršalica je počimala vrć kod gazde od mašine, pa redom od salaša do salaša. Kazan je vuko mašinu, a za mašinom bodu di je stojo kojikaki alat za kazan i mašinu, pa i bućuri s ruvom za čeljad, jel kući su išli samo subatom. Na vršalici je tribalo jedno dvadeset pa i više čeljadi. Gazda od mašine je bio bandaš on je vodio brigu o mašini i o poslu da sve bude kako triba. Mažar je mirio džakove žita na maži. Ranjač je stojo u udubljenju kasle, a dobošarka je davala snoplje žita, s vrvom okrenutim na doli. Ona je nožom rasikla uže, a ranjač ga je spuštio u bubanj. Snopljari su snoplje žita vilama bacali na mašinu, koljari su slamu nosili na kamaru koju je dio kazaloš. Plivu, sitnu i krupnu, nosile su plivarke. U poslu su se minjali zato ji je bilo više, a svaki je znao šta će radit kad bidne smina.

Malo dalje od guvna u ladu je bilo misto za pušenje. Tu su se malo odmorili, napili vode, dok opet ne dođe smina posla. Ženske su nosile bunjevačka paorska ruva, a na glavu su vezale maramu da njim se kosa ne upraši. Dobošarke kad su išle na kaslu, suknje su uzicom vezale više članaka, da vitar slučajno ne zamane i povuče široke suknje sa žitom, pa bi mogle nastradat. Mašinare su obično ranili domaćini di se nadu u vrime ila. Znalo se unaprid di će vrć da znaju ispeć kruv i skuvat užnu. Radilo se od vida do vida, jel kad se počne smračivat, nise moglo radit. Mala užna se nije ila, a večeralo se ranije. Spavalo se u guvnu na slami. Ustajalo se rano, paštrili su se da što više ovršu dok je lipo vrime.

Sad se sve prominilo, žuto niko ne ostavlja na tavan za godišnji kruv, žito se proda oma s njive, pa se cile godine kupuje gotov kruv. Ni kruv se više ne poštiva kad mož vidit čitavu veknu kruva bačenu u smeću s ostalim đubretom. A kadgod nije bilo tako.

A. V. K.

Sveci koji se spominjemo

Jula miseca nema ni jedan zapovidan svetac priko nedilje da se slavi, samo ima oni manji svetaca koji se spominjemo. Tome Apostola spominjemo se trećeg jula, a njemu je Isus Krist kazo: „Pruži svoju ruku i opipaj rane na mojim rukama, i ne budi neviran nego viruj". Konstantina se sićamo petog jula, koji je redovničko ime dobijo Ćiril, a brat mu Metod. Rođeni su u Grčkoj u Solunu, sastavili su slovensko pismo i privodili svete knjige i Bibliju. Sastavili su slova za svoj jezik ćirilicu, postali su priznati književnici. Ćiril je umro u Rimu 869. godine, a Metod je bio nadbiskup u Panoniji, a umro je 885. godine u Sremskoj Mitrovici. Papa Ivan Pavao II proglasio ji je zaštitnicima Evrope.

Svetog Iliju slavimo 20. jula, proroka koji je bilo pomoćnik sirotinje, branitelj, pravde i slave Božije. Zbog čistog i svetog života Bog ga je tilom i dušom u ognjenoj munji uzno u Nebo. Zaštitnik je od munja i groma, na taj dan se po crkvama svete Ilinske sviće, koje se pale ako je veliko nevrime. Svete Marije Magdalene spominjemo se 23. jula, ona je kako kaže Sveto pismo, bila grišnica, a kad je Isus došo u Šimunovu kuću, obratila se i nije više grišila do kraja života. Očla je u Marsej i živila sveti pokornički život. Svetog Jakova Apostola spominjemo se 25. jula. On je propovido sveto evanđelje i piso poslanice.

Svetog Joakima i Anu slavimo 26. jula, oni su bili već malo stariji, al dice nisu imali. Stalno su Boga molili da dobiju dite. Molitva njim je bila uslišena, pa njim se rodila curica, kojoj su dali ime Marija. Ona je izmoljeno dite pa su je sveto i pobožno odranili, a Bog je nju izabro da bude majka Isusa Krista. **A. V. K.**

BUNJEVAČKA ZDILA

Tarana i višnje

Tarana

1 peršin
1 šargaripa
1 glavica luka
2 krumpira
2 kašike masti
25 deka divenice
1 kašika sitne paprike
malo soli
2 čaše tarane

Od masti i paprike napravit zapršku, nalit 2 litre vode, kad provre metnit očišćen peršin, šargaripu, luk i krumpir, sve isičeno na kocke. Kad se upolak skuva, dodat isičenu divenicu i taranu, pa na laganoj vatri kuvat dok se tarana ne skuva. Dodat malo soli, nalit malo vode ako triba.

Kuglov s višnjama

1 margarin
20 deka šećera
4 jajeta
deci mlika
40 deka brašna
polak praška za pecivo
20 deka višanja

Umutit margarin i žumance sa šećerom, dodat mliko i brašno s praškom za pecivo, dodat umućeno biljance i iskalane višnje. Izmišat i metnit u kalup namazan maščom i posut brašnom, pa metnit nek se peče.

Pekmez od višanja

1 kg višanja

30 dkg šećera
2 dcl vode
konzervans

Jednu kilu zrili iskalani višanja propasirat pa metnit u labošku na šporelj nek se kuva. U drugu labošku metnit 30 deka šećera i dva deci vode, pa kuvat. Skuvano je kad podignemo varnjaču, pa sa nje kapaje po dvi kapi odjedared. Sad promišat s pekmezom, dodat konzervans, dobro promišat, pa pomećat u čiste suve boce i zatvorit zatvaračom na navoj.

Sok od višanja

U polak kile iskalani i propasirani višanja, dodat kilu šećera, litru vode, 1 limuntus, 1 konzervans. Povrimeno promišat da se šećer rastopi. Kad se šećer rastopi, salit u boce, zatvorit zatvaračima na navoj i ostavit na ladno misto. **A. V. K.**

MUZIČKA BAŠTINA BUNJEVACA

Živi pismo naša (I dio)

Bunjevačku pismu kroz vrime pronosili su mnogi istaknuti umitnici koji su volili svoj narod i s ponosom ga pridstavljali di god bi se našli. Ovu konstataciju potvrđiva odlomak iz teksta „Bunjevački novina" (broj 37, godina 1940. str. 2 i 3), tekst pod nazivom „Veličanstveni uspih Bunjevačkog večera", koji nam poručiva da se bunjevačka pisma cinila i da smo uvik imali istaknute umitnike i kulturne radnike ko što su: **Kata Prćić, Mara Đorđević-Malagurska, Pero Tumbas Hajo, Marija Bukta, Klara Prćić-Dunajev, Josip Mlinko – Mimika, Bartul Vojnić Purčar** i **Anica Vojnić** koji su nas zadužili svojim radom i ostavili nam u nasliđe bogatu kulturnu baštinu.

„... Bunjevačko veče trajalo je ko što je i bilo pridviđeno 75 minuta. Otvoreno je pismom „Kolo igra tamburica svira" koju je odsviro tamburaški radio orkestar sa g. Perom Tumbasom – Hajom, a ko učesnik na čelu je svirao g. Joso Mlinko. Tambure i violina g. Mlinka su zaista gromovito odjeknule, odviravši našu himnu.

Posli tog održala je pridavanje o Bunjevcima naša poznata nacionalna radnica i književnica g-đa Mara Đorđević – Malagurska. Samo pridavanje donosimo zbog njegove lipote i važnosti ko posebni članak u našim novinama te će o tom najbolje kazat sama sadržina. Dok o g-đi Mari Đorđević Malagurski moramo kazati da je sa g-đicom Katom Prćić zalagala se za to, da se što prije uvrsti i priredi ovako jedno veče. Kako smo imali prilike da slušamo odlomak iz njezinog komada „Manda Vojnićeva" koji još nije igran ni na jednoj pozornici, došli smo do zaključka da je to vrlo dobro i uspilo dilo g-đe Mare te očekivamo da se taj komad odigra uskoro u cilosti, jel smo uvireni, da će to opet bit jedan naš zajednički uspih u carstvu Thalije.

Zatim je posli pridavanja odsviro veliki radio orkestar uvertiru iz komada 'Mande Vojnićeve' u kompoziciji majora g. Ljubomira Bošnjakovića. Posli tog je već naša poznata Bunjevka iz Sombora g-đica Marija Bukta otpivala dvi naše stare bunjevačke pisme 'Kerska mlaka duga i široka'. Nju je pratila sestra g-đice Kate Prćićeve, g-đa Klara Prćić Dunajev, pivajući iste pisme u najmelodičnijem tercu, tako da su se slušaoci divili ovom bunjevačkom duetu. Pismu 'Sve u slavu Boga velikoga' i 'U zdravlje zemlje gospodara' pivo je i sviro uz pratnju tamburaškog radio orkestra g. Joso Mlinko. Iza tog je sviro 'Svatovac' pa pivo i sviro naš šalajdanac 'Ala, ala živim zabadava' i 'Svi mi kažu da ja ljubim lažu' na kraju je odsviro sa radio orkestrom tamburaškog zbora naše veliko 'kolo'. Mi smo mnogo puti slušali kad se kolo svira, pa smo ga mnoga puti i odigrali, al ovo 'kolo' tako je ko kad vihor dune pa sve ponese, tako je i ono bilo. Počelo je tiho, pa sve jače, jače, da smo mi slušaoci tog večera mislili, da će nam same noge poleteti i zaigrati...'

„Kerska mlaka duga i široka"

Ej, Ker je visok, a i Senta taka,
Ej, u sridi je od starine mlaka,
Ej, Kerska mlaka duga i široka,
Ej, pa je dika prigazit ne mož,
Ej, s jutrom tamo, s večeri ovamo,
Ej, da nam bude drago i valjano,
Ej, al se dika jada dositio,
Ej, na konju je meni dojezdio,
Ej, šest godina i još malo više,
Ej, kako srce za srcem uzdiše.

(nastavlja se)

T. B.

VIZUELNA UMITNOST I MATEMATIKA SU SLIČNI

Sveopšti svit brojova

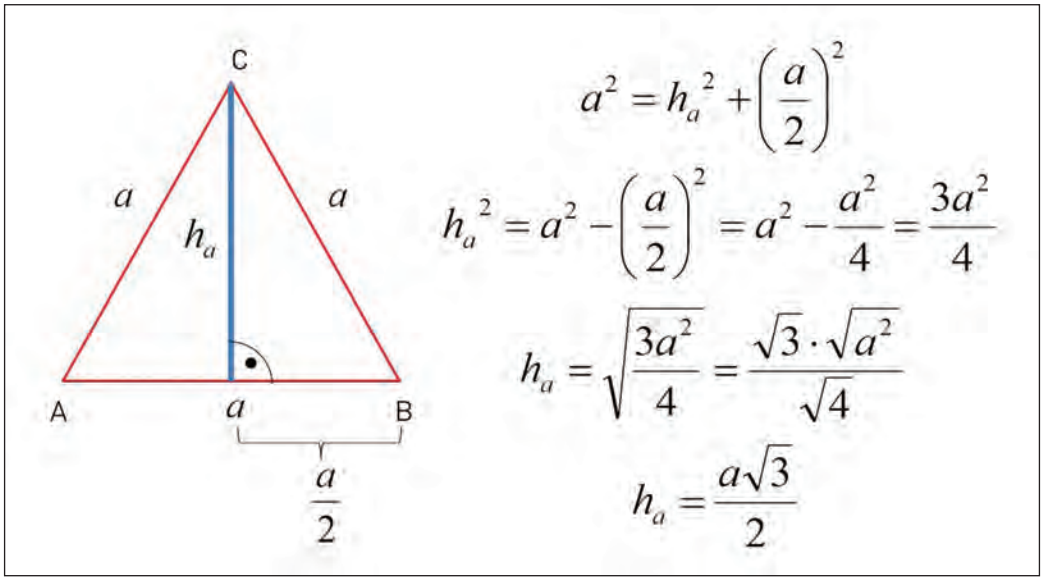

Nauka je sa svojim otkrićima odškrinila je još jednu od brojni tajnovitosti ljudskog mozga, utvrđeno je da mozak čovika slično reaguje na matematički sklad i nizove brojova ko i na raskoš boja umitnički radova.

Odavno već postoji izreka da je lipota u oku posmatrača, bilo da je to lipota prirodnog okruženja, arhitekture, živi bića, itd. Međutim, lipota nije štogod što iđe samo „na oči", postoji i intelektualni izvor lipote, tako bar tvrde američki naučnici.

U publikaciji objavljenoj u časopisu „Frontiers in Human Neuroscience" (Horizonti u ljudskoj neuronauki), istraživači su magnetnim rezonantnim oslikavanjom mozga došli do zaključka da su mozgovi njevi volontera slično reagovali na kompleksne matematičke formule, ko što bi reagovali na prizor slika **Van Goga** el **Mikelanđela**.

Ovu korelaciju slični reakcija na dva vrlo različita vida stimulansa, nazvali su „matematička lipota".

Profesor **Semir Zeki** o ovom kaže: ***„Većini matematička formula diluje nezanimljivo i nedokučivo, al za um matematičara ona oslikava nesvakidašnju lipotu. Lipota formule mož proizilazit iz njezine jednostavnosti, simetrije, elegancije, al i nepobitne istinitosti. Za Platona, apstraktni kvalitet matematike oslikava ultimativnu lipotu. Zanimljivo je doć do zaključka dal iskustvo lipote dolazi iz intelektualni izvora koji su apstraktni ko što je matematika, el se ti izvori baziraje na našoj percepciji i čulima".***

Sprovedena studija se sastojala od 60 matematički formula koje je svaki ispitanik pogledo, zato je svaku ocinio od 1 do 5, u skladu sa svojim definicijama lipog i lipote. Dvi nedilje kasnije proces je ponovljen, al ovaj put njeve moždane aktivnosti pomno su praćene sofisticiranom elektronikom. Matematičke formule najčešće okarakterisane ko lipe bile su formule **Leonarda Eulera**, **Pitagore**, i **Cauchy-Reimann** jednačine.

Profesor Zeki je zadovoljan progresom u ovim istraživanjima, o kojima je još kazo: ***„Otkrili smo da aktivnosti u mozgu imaje jaku vezu sa tim koliko je iskustvo lipote intenzivno, čak i kad je izvor lipote apstraktan. Ovo objašnjava kritično pitanje studije estetike, prija svega dal se estetska iskustva mogu kvantifikovat".***

Izgleda je čovik biće koje sve tumači kroz matematičke filtere, tražeć u svemu sklad koji se lako može izrazit brojovima. Moždar će nam ova otkrića pomoć da na brojove više ne gledamo tradicionalno ko na štogod što poništava našu individualnost i vridnost ko osoba. Dopalo nam se to el ne, u ovom materijalnom svitu sve je primarno izraženo jezikom matematike.

Tihomir K. Matković

ZMIJINA ČESTOSLAVICA (VERONIKA CHAMAEDRYS)

Zvali je – likom svita

U ovom broju „Bunjevački novina" pridstavljamo biljku potočna čestoslavica (bobak, bobovljak) koja raste na mokrim i vlažnim staništima, u plitkim potocima, izvorima, jarcima, nuz obale rika. Ima dugačak puzeć koren, okruglu mesnatu stabljiku koja se podiže iz puzajućeg položaja. Raste do 60 cm, a listovi su joj jajoliki, slabo nazubljeni, glatki i sjajni. Ima sitne plave grozdaste cvatove.

Mlada biljka je nagorkog ukusa, a mož se ist ko salata, sama, sa krumpirom el drugim povrćom. Koristi se ko dodatak čorbama, varivima i sosovima. Mož se koristiti usitnjena sa sirom, ko sirni namaz. Starije biljke i biljka u cvatanju se koriste samo prokuvane, za čaj, pošto sadrže otrovan glikozid koji se kuvanjom uništava. Koristi se ko čaj el prisna kod kamena u bubrizima, u slučaju bolesti pluća, te kod krvarenja desni. U prošlosti je imala i upotribu kod ugriza zimije, odnosno za pročišćavanje krvi.

Smatrala se spasonosnom biljkom kod kud upale želuca, criva, čira na želucu, kod bolesti jetre i gušterače. Imala je i upotribu vezanu za bolje zarastanje rana, za ublažavanje tegoba izazvani reumom i gihtom, kod vrtoglavice, staračkog svraba, al i za bolje pamćenje.

Zbog svega navedenog, oni koji se bave likovitim biljom, smatraje da bi svakom prijalo da jedared godišnje napravi čišćenje organizma čestoslavicom.

Rimljani su ovu bilju koristili i zdravo su je poštivali, pa i ne čudi što su je nazvali „likom svita".

foto: wikimedia/Algirdas

Čaj od čestoslavice

Uzet čajnu kašiku, suve usitnjene biljke, prilit sa 2,5 dcl prokljućale vode. Nek tako odstoji 10-15 minuta. Pit 2-3 puta na dan, friško pripravljenog čaja u gutljajima izmed obroka.

U slučaju plućni tegoba, čaj zasladit medom.

Nezaslađeni čaj se koristi za ispiranje usne duplje i za obloge kod kožni bolesti.

Kapi od čestoslavice

U caklenu bocu sa širokim grlom metnit 50 grama suve, usitnjene čestoslavice i prilit sa 2,5 dcl prave kvalitetne domaće rakije el 70% alkoholom. Ostavi se da stoji 15 dana, nuz povrimeno mućkanje. Posli tog se procidi i nalije u bočicu od tamnog cakla.

Koristi se 3 puta dnevno, po 20 kapi u malo vode el čaja.

Čaj za bronhitis i bronhijalnu astmu

Sastojci: 25 gr čestoslavice, 25 gr usnolisnatog trputca, 25 gr plućnjaka i 25 gr podbela. Sve dobro promišat i koristit tako da se uzmu 2 kafene kašike mišavine koje triba prilit sa 3 dcl vrile vode. Poklopit i ostavit nek odstoji 15 minuta pokloplјeno, pa posli procidit. Pit 2-3 puta na dan, uvik sveže pripravljene mišavine.

Kupka od čestoslavice

Šaku suve, dobro usitnjene čestoslavice, priliti sa 1 litrom prokljućale vode i ostaviti poklopljeno oko polak sata. Koristi se za ispiranje el obloge kod kostobolje, svraba i kožni bolesti.

Sok od čestoslavice

Frišku mladu čestoslavicu oprat dobro vodom i iscedit u sokovniku. Kod kožni bolesti pit dvared na dan, po jednu kafenu kašiku. Mož se njim i mazat koža. Pripravila:

Eva Kovač Pečkai

foto: wikimedia/Bernt Fransson

SAVITI NUTRICIONISTE ZA ZDRAVIJI ŽIVOT

Ishrana u litnjem periodu – zdrava ishrana i hidriranost

Dolaskom litnjeg perioda, promine u temperaturi i aktivnostima mogu uticat na našu ishranu i zdravlje. Visoke temperature zahtivaje posebnu pažnju u vezi s ishranom i hidratacijom kako bismo ostali zdravi i energični. Evo nikoliko ključni savita za održavanje zdrave ishrane i hidriranost tokom litnji miseci.

1. Povećajte unos tečnosti:

Tokom litnji miseci, organizam brže gubi tečnost kroz znojenje, pa je važno redovno unosit dovoljno tečnosti. Pijte vodu tokom cilog dana i obavezno nosite bočicu vode sa sobom kad ste napolju. Ako se bavite fizičkom aktivnošću el provodite tušta vrimena na suncu, razmislite o unošenju elektrolita putom sportski napitaka el kokosove vode, kako biste nadoknadili izgubljene minerale.

2. Birajte laganu i frišku ranu:

U litnjim misecima, prirodno se okrećemo laganim, friškim obrocima koji nam pomažu da se razladimo. Povećajte unos friškog voća i povrća koje je bogato vodom, ko što su lubenica, krastavci, paradička el jagode. Oni će vam pomoć u hidrataciji i pružit vam važne vitamine i minerale.

3. Povećajte unos vlakana:

Vlakna su ključna za održavanje zdrave probave, a takođe vam pružaje osićaj sitosti. Birajte ranu bogatu vlaknima, poput integralni žitarica, mahunarki, voća i povrća. Ovo će vam pomoći da održite stabilan nivo energije i smanjite mogućnost priidanja.

4. Izbigavajte prikomirnu konzumaciju šećera i prirađene rane:

Litnji period često prati povećana dostupnost slatki i prirađeni namirnica, poput sladoleda, gazirani pića i brze rane. Iako je u redu povrimeno uživat u tim poslasticama, pokušajte ograničit njevu konzumaciju. Umisto tog, birajte prirodno slatke alternative, poput friškog voća el smutija od voća.

Ivan Katančić
strukovni nutricionista - dijetetičar

foto: www.pxfuel.com/

5. Pazite na higijenu rane:

Lito je sezona kad se bakterije brže razmnožavaje, pa je važno da budete pažljivi s higijenom rane. Operite voće i povrće prija konzumacije, izbigavajte ostavljanje rane na toplom mistu i držite sirove namirnice odvojeno od kuvani obroka kako biste spričili kontaminaciju.

6. Održavajte redovne obroke:

U litnjim misecima, zbog visoki temperatura, moždar ćete imat manji apetit. Ipak, važno je održavat redovne obroke kako biste dobili potribnu energiju i hranljive materije. Pokušajte rasporedit obroke tokom dana i uključite izvore proteina, složeni ugljeni hidrata i zdravi masti kako biste održali balans.

7. Izaberite pravilan trenutak za fizičku aktivnost:

Litnji period često donosi visoke temperature tokom sridine dana, kad je sunce najjače. Pokušajte izbigavat intenzivnu fizičku aktivnost tokom tog perioda i birajte rane jutarnje el kasnije večernje sate kad je temperatura prijatnija. Uvik se pobrinite da budete hidrirani prija, tokom i posli treninga.

Ishrana tokom litnjeg perioda zahtiva pažnju kako bismo održali zdravlje i dobro se osićali. Povećajte unos tečnosti, birajte lagane i friške obroke, povećajte unos vlakana, izbigavajte prikomirnu konzumaciju šećera i prirađene rane, vodite računa o higijeni rane, održavajte redovne obroke i prilagodite trenutke fizičke aktivnosti. Uživajte u litu i litnjim radostima nuz dobru ishranu i hidriranost.

TRKAČKI DAN NA SUBATIČKOM HIPDROMU PROŠO U ZNAKU „MILJE”

Na redu je „Dužijanca”

Iako je tradicionalna „Subatička milja” bila zakazana za subatnji termin umisto ustaljenog nediljnog, subatički hipodrom positio je velik broj ljubitelja kasački trka, koji su imali prilike vidit i jednu premijernu trku poznate automobilske industrije.

„Mercedes-Benz kup” dono je zanimljiv okršaj kasača poređani u tri startna reda, i dosta priokreta u toku trke. Činilo se da će **Iago d'Amore** uspit nadoknadit „for” koji je davo rivalima, al se ostio virovatno nedostatak kondicije posli duže pauze. Zato je odličnu formu pokazalo grlo **Tekila** koje je u finišu odbilo sve napade, a erupcija radosti vozača **Branka Skenderovića** u završnici pokazala je možda i najbolje značaj ove trke.

– Virujem da će rezultati bit sve bolji i bolji, kako bude sezona odmicala, da ću se vratiti u staru formu, da će konji biti dobri. Ovo je bila moja premijerna trka s Tekilom, ona je sjajna kobila i ovaka pobida mi baš znači – istako je Skenderović, nuz zafalu treneru **Antunu Horvatskom** i vlasniku **Aleksandru Jankulovu** na priliki da baš on bude na sulkama u ovoj trci.

Zadovoljan je bio i pomenut Jankulov koji je falio svoje grlo koje je i ovog puta pokazalo dobru formu.

– Rič je o klasnoj kobili, najveća zasluga za rezultate ide Antunu Horvatskom, treneru kod kojeg se trenutno nalazi i vozaču Skenderoviću koji je maestralno vozio. Očekivali smo visok plasman, a nadali smo se i pobidi.

Bio je to verovatno najbolji uvod u „Subatičku milju” koja niguje tradiciju još od 1982. godine. Očekivo se velik duel ove sezone „ljuti” rivala na stazi grla **Bondo Jet** i **Amy del Duomo**, al u finišu nije bilo tušta dilema. Sve se u trki odvijalo onako kako je odgovaralo najboljem grlu iz štale „Dream Catcher” iz Sombora, a u sjajnom finišu Amy i **Vladimir Pribić** stižu po treći put do pobide u jednoj od najcinjeniji kasački trka u Srbiji. Čestitke su, izmed ostalog, stigle i od idejnog tvorca trke **Zvonka Bogdana** i gradonačelnika Subatice **Stevana Bakića** koji je i uručio tradicionalni pehar „Subatičke milje”.

Treći put je Vladimir Pribić s grlom Amy del Duomo nadvisio rivale u „Subatičkoj milji”.

– Amy je bila favorit ove trke, bez obzira na to što je imala i kikseve ove sezone. Ona je po meni i dalje najbolje grlo koje je došlo u našu zemlju, tu je već četri godine, njezina svaka trka je teška u najjačoj konkurenciji i tu nema prilike za pridah, a moguće je da će ovo biti i njezina poslidnja aktivna sezona – kazo je Pribić, pa se osvrnio na „Milju” i njezin značaj za sve ljubitelje kasa:

– „Milja” i „Dužijanca” su za mene najveće trke u Srbiji. Tu sam odrasto, tu sam prvo počo dolazit na trke i ode mi je ambijent ko domaći. Čak sam i više trka dobio u Subatici neg u Somboru.

Rezultati, prva kasačka trka: Galia d'Ormoy (S. Sič) 1:16,8, Duchesse Fouteau (B. Kečenović) 1:17,2, Gracieuse Bricoise (A. Bogdanović) 1:19,3, Honeymoon du Nord (G. Matković) 1:20,5, Eugenie du Citrus (D. Petrović) 1:20,7, druga kasačka trka: Estonija (B. Skenderović) 1:19,1, Paris Lobel (P. Dulić) 1:19,8, Nora Cash (B. Nović) 1:20,5, Amanta Lux (M. Simić) 1:21,0, treća kasačka trka: Equinoxx (D. Katanić) 1:18,3, Sammy Davis AT (A. Vereb) 1:18,9, Panter Star (B. Nović) 1:20,7, Tahoma (B. Kečenović) 1:21,9, četvrta kasačka trka: Amsterdam JMH (V. Pribić) 1:18,2, Marko (I. Papuga) 1:18,4, Gracija (Z. Živojinović) 1:18,5, Mona Lobel (L. Balažević) 1:18,7, peta kasačka trka: Ren (Z. Petrović) 1:16,8, Čarli Star (D. Katanić) 1:17,3, Byron Delle Badie (B. Mukić) 1:17,6, Armani B (A. Horvatski) 1:17,9, šesta kasačka trka, „Mercedes-Benz kup”: Tekila (B. Skenderović) 1:17,7, Alfa Varenne (B. Kečenović) 1:17,1, Parma Ferm (B. Nović) 1:17,2, Samsung (N. Mašić) 1:18,2, Saphir AT (A. Vereb) 1:17,7, sedma kasačka trka, „Subatička milja”: Amy del Duomo (V. Pribić) 1:14,0, Charly du Breed (B. Kečenović) 1:14,4, Defi Pierji (M. Kovačević) 1:14,6, Bondo Jet (B. Mukić) 1:14,7, osma kasačka trka: Concordia (D. Katanić) 1:17,6, Azra RS (B. Mukić) 1:19,3, Armelica JMH (B. Kečenović) 1:21,9, Dangerous Dancer SG (S. Grujić) 1:23,5.

– Trka je bila zanimljiva, neki favoriti i nisu opravdali očekivanja, al „trka je zbrka”. Ispalo je baš zanimljivo za publiku i virujemo da smo uspili napravit dobru trku. U „Milji” je grlo Amy del Duomo odbranilo titulu, i ta je trka bila zanimljiva, virujem i ko cio program. Sezona se zahuktava, imamo dobre trke, dobre kasače i ovo je možda najbolja najava za „Dužijancu” koja je cigurno vr sezone za naš klub – prokomentariso je četvrti trkački dan u Subatici **Miodrag Zagorac**, pridsidnik Konjičkog kluba Bačka.

Naredno okupljanje iz KK Bačka zakazivaje za dane vikenda, 22. i 23. jul, kad će bit održan još veći kasački spektakl – tradicionalna „Dužijanca”.

N. S.

Sportski veterani Bajmaka

Po osmi put je ove godine održano okupljanje bivši igrača Fudbalskog kluba Radnički 1905 iz Bajmaka, ko i sportski radnika koji su vezani za ovaj klub.

Iza organizacije je tradicionalno i ovaj put stao kadgodašnji fudbaler Bajmačana **Velibor Lončar**, a pozivu da se sačuvaju uspomine odazvalo se priko 60 bivši igrača, al i svi oni kojima je Radnički bio i jeste u srcu.

Osim prilike za druženje, susrit je bio posvićen i fudbalu, odnosno prijateljskoj utakmici, al je realizovan i humanitarni karakter – skupljena su sridstva za Ženski rukometni klub Radnički koji će dobit novu opremu. **N. S.**

(foto: suboticke.rs)

Horoskop za jul

Poso: Volite mislit da je ovo period kad vas ništa ne mož zaustavit, međutim, neće tribat tušta da vas realnost demantuje ako nastavite tim putom.
Ljubav: Dajete tušta od sebe, ipak niste zadovoljni povirenjom koje ko da polagano isčezava u partnerskim odnosima.
Zdravlje: Problemi sa srcom.

Poso: Želite virovat da će vaši aktuelni napori urodit plodom, to će se ipak samo dilimično realizovat zbog razni komplikacija.
Ljubav: Energičnije reagujete na sitnice nego što bi tribalo, potrudite se da otkrijete razlog zašto.
Zdravlje: Stabilno.

Poso: U koji god poso uđete, vrimenski ste limitirani, to vas primorava da se bavite samo prioritetnim pitanjima.
Ljubav: Situacija je naizgled brez promina, ipak štogod krupno bi se moglo desit u ovom periodu.
Zdravlje: Manjak energije i koncentracije.

Poso: Falite se uspisima koji još nisu u prošlom vrimenu, ne žurite s ishodima izazova u kojima ste. Ovaj period nije vam naklonjen koliko se čini.
Ljubav: Odmakli ste dosta u svojim iracionalnim uvirenjima ko je za šta odgovoran, dijalog je doveden u pitanje.
Zdravlje: Sklonost infekcijama biće izražena u ovom periodu.

Poso: Liderstvo vam je sridnje ime, ipak dobro je imat i podršku oni koji odrađivaje veći dio vaši zamisli.
Ljubav: Ne odvijaju se stvari kako ste se nadali, a vaši argumenti zašto je to tako sve slabije dopiru do druge strane.
Zdravlje: Umor u očima i česte nesanice.

Poso: Savladali ste mnoge vištine, ipak za ono što vam donosi pridstojeći period niste najbolje pripravljeni.
Ljubav: Težite racionalnom pristupu u svim problemima, ipak to iz nikog razloga stvara revolt voljene osobe.
Zdravlje: Neadekvatna ishrana stvaraće vam probleme.

Poso: Volite mislit da ne dugujete nikom ništa za svoje uspihe, ipak u sve što radimo ugrađeni su i drugi ljudi. Samo obim učešća triba pravilno procinit.
Ljubav: Odlažete manje-više sve što obećate, to vam neće donet pozitivne poene kod voljene osobe.
Zdravlje: Generalno dobro.

Poso: Imate velika očekivanja od sebe i ostali, ipak ne triba ić u krajnost. U ovom periodu postižete onoliko koliko vam okolnosti dozvole.
Ljubav: Došlo je do nike vrste zastoja u partnerskim odnosima, na vama je da ponudite rišenje dok strpljenja za rišenje ima.
Zdravlje: Priviše boravka na sunce moglo bi vam škodit.

Poso: Dovoljan je letimičan prigled vaši aktivnosti da postane jasno da ne dajete sve od sebe u stvarima u kojima bi morali bit pobidnik. Angažujte se oko svoji prioriteta.
Ljubav: Svitli ste primer razumnog prihvatanja činjenica do koji je stalo voljenoj osobi, međutim, to je samo uvod u rasplet za koji tribaje i druge sposobnosti.
Zdravlje: Unosite više tečnosti.

Poso: Vridni ste i požrtvovani, al čini se da nije samo to potribno da bi uspili. Pridstojeći period otvoriće vam oči o stvarima o kojima možda niste tili znat ništa.
Ljubav: Pridstavljate autoritet u vezi, al koristite ga na neadekvatan način i to vam ruinira odnose.
Zdravlje: Bolovi u zglobovima.

Poso: Da se ne živi od uspiha iz prošlosti to dobro znate, međutim, ne čini se da će novi bit u ovom periodu. Uložite dodatne napore kako bi ovo pitanje pomirili s mrtve tačke.
Ljubav: Odbojnost prema ljudima koji vam divane istinu neće je učinit ništa manje gorkom.
Zdravlje: Oprez pri rukovanju s mehanizacijom.

Poso: Nemate ideju kako doć do tačke u životu s koje sve daleko lakše kontrolisat. Dok to ne uspijete, nije loše znat da kontrola okolnosti nije sva srića ni sav uspih u životu.
Ljubav: Ovo vam nije naklonjen period, nikake veće promine nije dobro činit u njemu.
Zdravlje: Manjak apetita. **I. V.**

SUŠENJE CVATOVA, GRANČICA I TRULEŽ PLODOVA JABUČASTOG VOĆA MONILIA FRUCTIGENA

Štetni patogen u voćnjacima

Sušenje cvatova i grančica i trulež plodova jabučastog voća (latinski Monilia fructigena) je jedan od najštetniji patogena jabučastog voća. Monilia fructigena je rasprostranjena najvećma u Evropi, a ima je i u severnoj Afriki. U našem regionu bolest pričinjava velike štete, naročito u ekstenzivnim voćnjacima. Mož smanjit prinos i do 70%. Osim u voćnjacima, ova gljiva se pojavljiva i u skladištima.

foto: wikimedia/Jerzy Opioła

Simptomi i suzbijanje

Najčešće napada plodove, mada napada i cvatove i listove. Plodovi se mogu zarazit već u fazi zamićanja, al i tokom berbe. Mladi plodovi nekrotiraje i otpadaje. Kod starij plodova, infekcija se mož obavljat i kroz oštećenja od grada el insekata, ko i kroz mehanička oštećenja nastala iz drugi razloga. Ova gljivica se javlja na plodovima jabuke tokom vegetacije. Vrlo brzo se širi pa plodovi naglo propadaje. U skladištima se mož javit na dva načina. U prisustvu svitla javlja se tzv. tipični tip smeđe truleži, koja se ispoljava sa karakterističnim grupicama konidija el tzv. jastučićima, koji se javljaje u koncentričnim krugovima na površini zaraženi plodova, el se u odsustvu svitla javlja tzv. sterilni tip smeđe truleži. Plod pocrni i truli brez stvaranja karakteristični konidija el jastučića na površini ploda. Smatralo se da je ova vrsta parazit rana i oštećenja. Međutim, do infekcije mož doć i kroz neoštećeno tkivo, al u takom slučaju učestvuje veći broj spora nuz povećanu relativnu vlagu el nuz prisustvo kapljica vode. Samo mali broj spora uspije izazvat infekciju, pa je broj infekcija uvik manji kod neoštećeni plodova nego kod plodova koji su oštećeni.

Do zaraze mož doći u ladnjači, od zaraženi plodova, naročito pri višim temperaturama. Na kožici ploda jabuke i kruške razvije se smeđa piga ispod koje je tkivo smeđe. Piga se širi zavaćajuć veći dio el cio plod. Na plodu nastaju koncentrično raspoređeni žuto-sivi jastučići. Napadnuti plodovi koji ostaju na stablu el otpadaje i prizimljavaje na zemlji glavni su uzrok zaraze. Napadnute plodove mogu naselit druge gljive i bakterije. Razvojom ove gljive dolazi do sušenja ploda. Suvi plodovi padaje na zemlju el ostaju zalipljeni za grane. Ova bolest se vrlo agresivno širi, naročito u godinama u kojima je povećana vlažnost vazduha i zemljišta - magle i jake rose u litnjim misecima, te veća količina padavina.

Pošto napada sve vrste jabučastog voća, koje je u Srbiji jako rasprostranjeno, u vidu intenzivni zasada ti vrsta voćaka, al i na okućnicama, te u vidu ekstenzivni voćnjaka za lokalno tržište el upotribu zimnice, bitno je pristupit ozbiljno prema zaštiti zasada i stabala od ovog patogena.

Mehaničke i hemijske mire zaštite

U suzbijanju ovog patogena značajne su mehaničke mire koje se odnose na sakupljanje i uništavanje zaraženi plodova, zakopavanjom el dubokim zaoravanjom. Suve plodove s grana triba sakupit i uništit. Nakon rizidbe se sve sasušene grane bi trebalo spalit.

foto: wikimedia/Mnolf

Značajna je i hemijska zaštita voćaka koja počinje zimskim prskanjom fungicidima na bazi bakra (bakar-oksihlorid, bakar-hidroksid itd.). Kasnije u toku vegetacije u poslidnjim tretmanima, primenit slideće aktivne materije: ciprodinil fungicid Chorus 75 WG - karenca 28 dana, trifloksistrobin fungicid Zato WG - karenca 14 dana, kaptan fungicid Captan WP 50, Merpan WP - karenca 21 dan, tiofanat metil fungicid Galofungin - karenca 14 dana, fungicid Flint Plus WG koji je kombinacija dve aktivne materije trifloksistrobin i kaptan sa karencom 35 dana, fungicid Bellis WG koji je kombinacija dvi aktivne materije boskalid i piraklostrobin sa karencom 7 dana za jabuku naminjenu dužem čuvanju u ladnjači i 10 dana za jabuku naminjenu za tržište. Fungicid Bellis WG ima dobro dilovanje na skladišne bolesti, prija svega na prouzrokovača truleži plodova (Monilinia spp.) pa je pogodan za primenu tokom zrijanja odnosno za poslidnji tretman prid berbu jabuke koja se bere i skladišti u ladnjačama tokom zime. Svaki navedeni fungicid ne triba koristit više od 2-3 puta u toku sezone. Izuzetak su fungicidi na bazi kaptana koji se u integralnoj proizvodnji mogu koristit 5 do 6 puta tokom jedne sezone.

Nikola Ostrogonac dipl.ing
Savitodavac PSSS Subatica

KITE TEHNOLOGIJE

Iskoristite promotivnu akciju i uđite u svet precizne poljoprivrede sa KITE Tehnologijama! Uz priključke Kuhn Maxima 3E, rasipače Kuhn Axis i prskalice John Deere M732i, poklanjamo uzorkovanje zemljišta na površini od 50 ha i varijabilne mape za optimizaciju Vaših inputa.

Pozovite odeljenje "KiTeh" kompanije KITE DOO: 062/ 801 58 93 ; 063/ 443 685

KITE d.o.o.

KITE DOO Novi Sad
Međunarodni put 162A
21233 Čenej, Novi Sad
Tel.: 021 400 525
E-mail: office@kitedoo.rs
fb.com/kitedoo
www.kitedoo.rs
www.deere.rs

KiTeh

www.kitedoo.rs

Program obilužavanja nacionalnog praznika Bunjevaca

„Dana Dužijance 2023”

- 20 godina postojanja Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine -

DUŽIJANCA DUŽIJANCA DUŽIJANCA DUŽIJANCA DUŽIJANCA DUŽIJANCA DUŽIJANCA

25. april 2023. utorak 10 sati
Blagoslov mladog žita na Svetog Marka
Njiva Babičkovića na Malom Paliću
Ustanova kulture „Centar za kulturu Bunjevaca”

***

25. april 2023. utorak 16 sati
Blagoslov mladog žita na Svetog Marka u Čonoplji
Njiva porodice Knežević
BKC „Čonoplja- Sombor”

***

25. maj 2023. četvrtak
Naučna tribina „Bunjevci juče, danas, sutra i dalje perspektive” – prof. dr Aleksandar Raič
Varoška županija Sombor
UG „Bunjevačko kolo” Sombor

***

28. maj 2023. nedilja 14 sati
Običaj „Kraljice na Dove”
Salaš Grge Pećerića Čantavirski put
KUD „Aleksandrovo” Subatica

***

3. jun 2023. subata, 14 sati
Slamarsko-slikarska kolonija „Bačka ravnica”
Salaš na Gradini
UG „Bunjevačko kolo” Sombor

***

7. jun 2023. srida, 19 sati
Pisničko veče „Vrime salaša i lampaša”
U „Bunjevačkoj matici” Korzo 8, u Subatici
„Bunjevačka matica” Subatica

***

14. jun 2023. srida, 19 sati
„Prilog bunjevačkoj istoriji – biografija kapetana Luke Sučića” – Milan Stepanović i dr Suzana Kujundžić Ostojić
U „Bunjevačkoj matici” Korzo 8, u Subatici
BEIC „Ambrozije Šarčević” Subatica

***

19. jun 2023. ponediljak, 19 sati
Potpisivanje memoranduma o saradnji izmed Matice srpske i Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine na dan rođenja Ivana Antunovića
U „Bunjevačkoj matici” Korzo 8, u Subatici
Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine

22. jun 2023. četvrtak, 19 sati
Naučna tribina „Bunjevci juče, danas, sutra i dalje perspektive” – prof. dr Aleksandar Raič
U „Bunjevačkoj matici” Korzo 8, u Subatici
UK „Centar za kulturu Bunjevaca”, Subatica

***

24. jun 2023. subata, 19 sati
„Priskakanje vatre na Svetog Ivana Cvitnjaka”
Ispred Doma kulture, u Maloj Bosni
UG „Bunjevačka vila” Mala Bosna

***

26. jun 2023, ponediljak, 18 sati
„Dani bunjevačkog maternjeg jezika 2023”
Otvoreni univerzitet, I sprat, Subatica
BEIC „Ambrozije Šarčević”

***

1. jul 2023. subata, 9 sati
„Ris - tradicionalno košenje žita”
Na salašu Mirka i Slavice Babičković - Mali Palić
UK „Centar za kulturu Bunjevaca”, Subatica

***

8. jul 2023. subata, 10 sati
„Radionica pletenja žita i priprema vinaca za Dan Dužijance”
Na „Majkinom salašu” na Paliću
UK „Centar za kulturu Bunjevaca”, Subatica

***

11. jul 2023. utorak, 19 sati
Promocija dokumentarnog filma „Slamarke: Izrada umitnosti od slame – veza izmed nasliđa, kreativnosti i održivosti”
U „Bunjevačkoj matici” Korzo 8, u Subatici
„Bunjevačka matica” Subatica

***

15. jul 2023. subata, 18 sati
Radionica pletenja slame i priprema perlica za „Dan Dužijance”
Aksentija Marodića 9, Subatica
KUD „Aleksandrovo” Subatica

DUŽIJANCA

20. jul 2023. četvrtak 19 sati
Izložba slika „Bunjevački motivi” i pridstavljanje bandaša i bandašice iz Sombora
Galerijski prostor Jenea Višinke, Sombor
UG „Bunjevačko kolo” Sombor

***

23. jul 2023. nedilja
Dužionica u Somboru
10 sati sveta misa u crkvi „Presvetog trojstva”
12 sati pridaja kruva u „Županijskom zdanju”
UG „Bunjevačko kolo” Sombor

***

5. avgust 2023. subata
Dužijanca u Kaćmaru
BKU „Neven” Kaćmar i BKC Subatica

***

6. avgust 2023. nedilja
Dužionica u Čonoplji
10 sati Sveta misa u crkvi „Svih svetih”
Bunjevački kulturni centar Sombor- Čonoplja

***

8. avgust 2023. utorak, 19 sati
Izložba slika „Bunjevački motivi u slikama Jenea Višinke” i pridstavljanje bandaša i bandašice u Subatici
U „Bunjevačkoj matici” Korzo 8, u Subatici
UK „Centar za kulturu Bunjevaca” Subatica

***

14. avgust, ponediljak 19 sati
Izložba najlipšeg kruva i izložba arheološki predmeta „Od njive do kruva”- Vojvođanski muzej Novi Sad
U Vestibilu Varoške kuće u Subatici
Ustanova kulture „Centar za kulturu Bunjevaca” Subatica

***

15. avgust 2023.
Dan Dužijance 2023.
18 sati crkva „Uzvišenja svetog križa”- misa zafalnica
20 sati pridaja kruva, svečani program i bandašicino kolo povodom „Dana Dužijance 2023”
Trg slobode Subatica
Ustanova kulture „Centar za kulturu Bunjevaca” Subatica

***

18. avgust 2023. petak, 19 sati
Dužijanca u Novom Sadu
Katolička porta, Novi Sad
Ustanova kulture „Centar za kulturu Bunjevaca” Subatica

***

20. avgust 2023. nedilja, 19 sati
Dužijanca u Beogradu
Ustanova kulture „Centar za kulturu Bunjevaca” Subatica

***

1.-3. septembar 2023.
„10. likovna kolonija Bunjevačke matice” Palić
„Bunjevačka matica” Subatica

Ministarstvo kulture i informisanja
Autonomna pokrajina Vojvodina
Varoš Subatica
DUŽIJANCA
Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine
CENTAR ZA KULTURU BUNJEVACA
Ustanova kulture „Centar za kulturu Bunjevaca”